

2018Z04852

Vragen van het lid Van der Staaij (SGP) aan de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Justitie en Veiligheid over de emotionele oproep van ouders na de dood van hun dochter om het zelfmoordpoeder te verbieden en het strafrechtelijk vervolgen, dan wel verbieden van de Coöperatie Laatste Wil (CLW) (ingezonden 16 maart 2018)

1

Heeft u kennis genomen van het bericht 'Udense ouders doen emotionele oproep na dood dochter' 5.1.2e (19): verbied levenseindemiddel¹ 1), de uitzending bij RTL Late Night bekeken waar de ouders hun verhaal doen 2) en kennisgenomen van het bericht 'Justitie moet onderzoek doen naar aanzetten tot zelfdoding door coöperatie'? 3)

Antwoord 1

Ja.

2

Bent u bereid gehoor te geven aan de oproep van de ouders om de verkoop van het zelfmoordpoeder aan particulieren wettelijk te verbieden?

Antwoord 2

Hoewel er op het eerste gezicht niet veel aanknopingspunten lijken te zijn om de verkoop te reguleren van middelen die gebruikt kunnen voor zelfdoding¹, zal ik een verkenning starten naar eventuele mogelijkheden, zoals toegezegd in de brief die mijn ambtgenoot van het ministerie van Justitie en Veiligheid op 21 maart jl. aan uw Kamer stuurde.²

3

Geeft het Openbaar Ministerie gehoor aan de oproep van een psycholoog en twee advocaten in een brief die zij aan het College van procureurs-generaal stuurden om te onderzoeken of de Coöperatie Laatste Wil strafbare feiten heeft gepleegd bij het aanzetten tot, en strafbare hulp bij zelfdoding?

Antwoord 3

Bij de hiervoor in antwoord op vraag 2 genoemde kamerbrief heeft mijn ambtgenoot van het ministerie van Justitie en Veiligheid u laten weten dat het OM na een interne verkenning ten aanzien van het bestaan van een verdenking, de eventueel te nemen stappen en de opportuniteit van optreden aanknopingspunten ziet voor het starten van een strafrechtelijk onderzoek naar het handelen van de CLW. Het OM heeft het bestuur van de CLW hierover bij brief van 21 maart jl. geïnformeerd en heeft de CLW verzocht om de activiteiten met onmiddellijke ingang te staken. Het strafrechtelijk onderzoek van het OM wordt breed opgezet. Het OM start het onderzoek omdat hulp bij zelfdoding strafbaar is (artikel 294 van het Wetboek van Strafrecht). Het onderzoek richt zich tevens op de organisatiestructuur van de CLW. Daarom kijkt het OM ook naar artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht: het deelnemen aan een organisatie die als doel heeft om misdrijven te plegen.

4

¹ Zie ook Tweede Kamer, 2017-2018, Aanhangsel 79.

² Kamerstukken II 2017/2018, 32 64 7, nr. 71.

Welke mogelijkheden zijn er om de Coöperatie Laatste Wil op basis van artikel 2:20 van het Burgerlijk Wetboek te ontbinden vanwege de strijdigheid van hun werkzaamheden met de openbare orde? Bent u bereid dit te bevorderen?

Antwoord 4

Naast de hiervoor in antwoord op vraag 3 genoemde strafrechtelijke mogelijkheden oriënteert het OM zich op civiele mogelijkheden, zoals een vordering bij de rechtbank om de coöperatie verboden te laten verklaren en te ontbinden. Grondslag voor een dergelijk (zgn. civiel) verbod is artikel 2:20 van het Burgerlijk Wetboek. Het is niet aan de minister maar aan het OM om te beslissen of het een dergelijke route zinvol acht. Het is bovendien aan de rechter om vervolgens na een verzoek daartoe door het OM te beslissen of een dergelijk verbod aan de orde is. Nu nog maar net gestart is met een strafrechtelijk onderzoek, is een procedure ter verkrijging van een civiel verbod voorlopig niet aan de orde.

5

Heeft het indringende gesprek dat u zou voeren met de CLW inmiddels plaatsgevonden? Wanneer wordt de Kamer over de uitkomsten hiervan geïnformeerd?

Antwoord 5

Aangezien de Coöperatie Laatste Wil onderwerp is van een strafrechtelijk onderzoek, is een gesprek met deze coöperatie niet opportuun en kan de toezegging niet gestand worden gedaan, zoals vermeld in eerder genoemde brief aan de Kamer van 21 maart.

5.1.2e							na-
2) Dochter	5.1.2e	van	5.1.2e	en	5.1.2e	5.1.2e	pleegde zelfmoord met 'zelfdodingspoeder'
5.1.2e							✓
3) https://www.ad.nl/binnenland/justitie-moet-onderzoek-doen-naar-aanzetten-tot-zelfdoding-door-cooperatie~a44221f5/							

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e@minvws.nl]
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Wed 3/28/2018 8:23:05 AM
Subject: RE: 2018Z04852 SGP over CLW 16 maart.docx
Received: Wed 3/28/2018 8:23:05 AM

5.1.2e, ik kan geen indicatie geven van de termijn waarop mijn minister zo'n nota afdoet. Dat hangt erg van de snelheid in de lijn en zijn eigen agenda af. Maar ik hoop voor het einde van de week. Zal in ons systeem aangeven dat de set bijna uit z'n eerste termijn loopt.

Gr 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e@minvws.nl]

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:21

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: 2018Z04852 SGP over CLW 16 maart.docx

Hi 5.1.2e,

Top! In de bijlage het document met antwoorden dat ik zojuist de lijn in heb gedaan, dus dat kan bij jullie nu ook.

Ik heb erbij vermeld in de nota dat we moeten wachten met verzenden aan de Kamer totdat jullie minister akkoord is. Kun je me dat doorgeven zodra je dat weet? Wanneer verwacht je dat te kunnen horen? Dan kan ik dat voor nu doorgeven aan onze adviseurs (van DG en minister).

Groeten,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Wed 3/28/2018 8:44:15 AM
Subject: RE: kamervragen SGP inzake Coöperatie Laatste Wil
Received: Wed 3/28/2018 8:44:15 AM

Ah tnx! Weet ik voldoende!

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:44

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: kamervragen SGP inzake Coöperatie Laatste Wil

Hoi [5.1.2e],

Je hoeft geen oplegnota bij de Kamervragen te doen. Opmerkingen bij de werkstroom volstaan inderdaad. Geef daar ook aan dat deze antwoorden door VWS worden verzonden mede namens JenV. Format is prima. Ik neem aan dat VWS er een oplegbrief bij doet maar die hebben wij niet nodig voor de digijustlijn.

Uitstel voor de andere set gaat vanzelf. Vanuit BSG houden ze de termijnen in de gaten en zij sturen op de dag van de 3 weken termijn een uitstelbrief naar de Kamer. Hoef je dus niets voor te doen!

Groet, [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:33

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: kamervragen SGP inzake Coöperatie Laatste Wil

Hoi [5.1.2e],

Na afstemming met OM en VWS doe ik zo meteen bijgaande beantwoording van kamervragen de lijn in. VWS zal deze mede namens onze minister naar de TK sturen.

Omdat ik al een tijdje zelf geen kamervragen meer in digijust de lijn in heb gedaan, vroeg ik me af:

- Is er nog oplegnota nodig of kan worden volstaan met opmerkingen bij de werkstroom? Enige opmerkingen hier gaan over samenhang met eerdere kamerbrief over de CLW, afstemming met OM en afdoening door VWS (mede namens ons) binnen 1^e termijn.
- Is bijgaand format het juiste format?

Daarnaast is er nog een andere set van de SGP d.d. 15 maart 2018 (primair aan JenV) over een website met informatie over een zelfdodingsmiddel. Afstemming met OM over die set gaat langer duren, dus uitstel na 1^e termijn is nodig. Vraag ik via Paminco uitstel aan? Of moet er mail naar BSG?

Hoor het graag!

Gr [5.1.2e]

Mr. [5.1.2e]
[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T [5.1.2e] | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

To: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minvenj.nl]
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 3/29/2018 7:06:28 AM
Subject: FW: bijpraten medisch-ethisch (do 29/3): achtergrondinfo (bijgewerkt!)
Received: Thur 3/29/2018 7:06:28 AM

5.1.2e, ook voor jou nog even de lopende zaken voor het overlegje medisch-ethisch met 5.1.2e vanmiddag.

Lopende zaken:

- Kamerbrief over de Coöperatie Laatste Wil
- 2 sets kamervragen SGP over de CLW
- Kabinetsreactie op evaluatie Euthanasiewet (afgerond in 2017): VWS voert de pen en streeft naar afronding reactie voor zomer 2018.
- AO medische ethiek op 31 mei a.s.: primair VWS. JenV levert aan mbt euthanasie en stemt zo nodig af met OM.
- Individuele zaken (ambtsberichten)
- **Overleg 3 april a.s. met OM over commissie LZA/LP**

Gr 5.1.2e

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:36

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e. - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: bijpraten medisch-ethisch (do 29/3): achtergrondinfo (bijgewerkt!)

Nog een kleine toevoeging aan de lopende zaken, zie hieronder.

Gr 5.1.2e

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: maandag 26 maart 2018 15:01

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e. - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: bijpraten medisch-ethisch (do 29/3): achtergrondinfo

Hoi 5.1.2e en 5.1.2e,

Donderdag praten we bij over het medisch-ethische dossier.

Hier alvast wat achtergronden euthanasie en hbz:

- Artt. 293 + 294 Sr
- Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (Wtl c.q. euthanasiewet):
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0012410/2014-02-15> (m.n. artikel 2 van belang: zorgvuldigheidseisen)
- Aanwijzing OM: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0039555/2017-05-17>

Achtergronden late zwangerschapsafbreking en levensbeëindiging pasgeborenen (Lza/Lp):

- Artt. 82a, 289 en 296 Sr (art. 40 Sr strafuitsluitingsgrond)
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/levenseinde-en-euthanasie/late-zwangerschapsafbreking-en-levensbeëindiging-bij-pasgeborenen>
- Regeling Commissie Lza/Lp: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037570/2016-02-01>
- Aanwijzing OM: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-69445.html>
- Kamerbrief over actualisering Aanwijzing per 1-12-2017:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/11/28/tk-aanwijziging-vervolgingsbeslissing-inzake-levensbeëindiging-niet-op-verzoek-en-late-zwangerschapsafbreking>

Lopende zaken:

- Kamerbrief over de Coöperatie Laatste Wil (zie bijgaand)
- 2 sets kamervragen SGP over de CLW (conceptbeantwoordingen staan uit bij OM, zie bijgaand)
- Kabinetsreactie op evaluatie Euthanasiewet (afgerond in 2017): VWS voert de pen en streeft naar afronding reactie voor zomer 2018.
- AO medische ethiek op 31 mei a.s.: primair VWS. JenV levert aan mbt euthanasie en stemt zo nodig af met OM.
- Individuele zaken (ambtsberichten)
- **Overleg 3 april a.s. met OM over commissie LZA/LP**

Gr 5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e) (5.1.2e @minvws.nl) (5.1.2e @minvws.nl]
Cc: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ (5.1.2e @minjenv.nl); 5.1.2e -
BD/DJOA/JBOZ (5.1.2e @minvenj.nl]
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 3/29/2018 12:50:40 PM
Subject: RE: 2018Z04852 SGP over CLW 16 maart.docx
Received: Thur 3/29/2018 12:50:41 PM

Hoi 5.1.2e,

Geen bestuurlijke aangelegenheid Mijn collega 5.1.2e (nieuw bij medisch-ethisch) houdt in de gaten wanneer onze minister akkoord is met de set kamervragen van de SGP over de CLW.

Die andere set van de SGP over die website staat nog uit bij het OM. Mocht 5.1.2e van het OM input ontvangen, dan stemt ze zo nodig met jou af. Voor VWS zit er niks bij, maar de vragen zijn officieel natuurlijk ook aan jullie gesteld.

Gr 5.1.2e

Mr. 5.1.2e
5.1.2e

Niet aanwezig op vrijdag

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T 5.1.2e | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 9:35

Aan: 5.1.2e 5.1.2e) (5.1.2e @minvws.nl)

Onderwerp: 2018Z04852 SGP over CLW 16 maart.docx

Hoi 5.1.2e,

Hierbij de set kamervragen SGP met onze JenV antwoorden, afgestemd met OM.

Zou je me de definitieve set willen toesturen zodra die bij jullie de deur uit gaat?

Op die andere set moet het OM nog even verder broeden. Die vragen over die website liggen ingewikkelder. Ik denk dat ik daarvoor uitstel aanvraag.

Gr 5.1.2e

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minjenv.nl
Cc: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 3/29/2018 2:33:30 PM
Subject: FW: Antw: conceptbeantwoording kamervragen SGP (2 sets)
Received: Thur 3/29/2018 2:33:30 PM
[2018 03 15 Vragen van het lid Van der Staaij \(SGP\) aan de ministers van J&V en VWS over de verkoop van euthanasieproducten via een website.docx](#)

[5.1.2e], ter info voor jou mijn schot voor de boeg voor de conceptantwoorden voor het OM in die set van de SGP over die website. Dan kun je straks zien wat [5.1.2e] erin heeft aangepast.

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] ([5.1.2e]@om.nl)

Verzonden: donderdag 29 maart 2018 16:12

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

CC: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Antw: conceptbeantwoording kamervragen SGP (2 sets)

Dankjewel [5.1.2e].

[5.1.2e]: ik heb met het FP gemaild over de set over de website waarbij ik heb gevraagd wat we kunnen en mogen melden. Daar heb ik al een concepttekst bij gevoegd, dus ik hoop je snel te kunnen berichten. [5.1.2e] had al een mooie aanzet gemaakt en die heb ik aangevuld met info over de geneesmiddelenwet. Fijn dat we daar uitstel in hebben.

Gr,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ ([5.1.2e]@minvenj.nl)

Verzonden: donderdag 29 maart 2018 14:43

Aan: [5.1.2e]

CC: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Antw: conceptbeantwoording kamervragen SGP (2 sets)

Hoi [5.1.2e],

[5.1.2e] ontfermt zich tijdens mijn verlof volgende week over beide sets kamervragen van de SGP.

Die over de CLW zit nu bij ons in de lijn. Voor de set over die website komt automatisch uitstel. Mocht je volgende week al input kunnen geven op die vragen, dan kun je die sturen aan [5.1.2e].

Groet,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] ([5.1.2e]@om.nl)

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 7:54

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: Antw: conceptbeantwoording kamervragen SGP (2 sets)

Die andere set is complexer, kom ik op terug.

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ <[5.1.2e]@minvenj.nl>

Datum: 26 maart 2018 om 14:15:22 CEST

Aan: [5.1.2e] <[5.1.2e]@om.nl>

Onderwerp: conceptbeantwoording kamervragen SGP (2 sets)

Hoi [5.1.2e],

Zoals besproken hierbij mijn suggesties voor beantwoording van de 2 sets vragen van de SGP van maart 2018.

De set over de CLW wordt dus primair (mede namens ons) door VWS afgedaan. VWS wil de set uiterlijk donderdag in de tas van hun minister hebben.

Ik stel voor dat we voor de andere set iets meer tijd nemen, zeker gelet op vraag 5. De eerste 3-weken termijn loopt nu (week 2). We kunnen natuurlijk alvast uitstel vragen zodat we wat meer ruimte hebben. Hangt een beetje van jullie planning af.

Deze set wordt primair door JenV afgedaan.

Gr [5.1.2e]

Mr. [5.1.2e]

[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e] @minvenj.nl; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e] @minvenj.nl;
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Mon 4/9/2018 7:41:10 AM
Subject: FW: 01-01-2030: Debat over de beschikbaarheid van middelen voor zelfdoding
Received: Mon 4/9/2018 7:41:10 AM
[DetailRapport.docx](#)

Dames, bijgaand aankondiging debat over beschikbaarheid middelen voor zelfdoding. Aangevraagd door vd Staaij vóórdát onze brief over de CLW naar de kamer ging. Moet nog ingepland worden.

Gr [5.1.2e]

Van: DGRR Parlementair - DGRR/BJZ

Verzonden: vrijdag 30 maart 2018 16:16

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: FW: 01-01-2030: Debat over de beschikbaarheid van middelen voor zelfdoding

Hoi [5.1.2e],

Kan ik deze op jou zetten?

Groet, [5.1.2e]

From: [5.1.2e] @minvenj.nl [5.1.2e] @minvenj.nl

Sent: vrijdag 30 maart 2018 16:04

Cc: [5.1.2e], [5.1.2e] BD/DBO/M&B; [5.1.2e] @MINVENJ.NL; BD-Parlementaire Contactpersonen; Secretariaat - DGSenB; Secretariaat - Minister voor Rechtsbescherming; Secretariaat - Minister van Veiligheid en Justitie; BD-Paminco Internationaal; Secretariaat - DGRR; Secretariaat - DGVZ; Secretariaat - Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Subject: 01-01-2030: Debat over de beschikbaarheid van middelen voor zelfdoding

Beste collega,

NIEUWE kamerbehandeling: Debat over de beschikbaarheid van middelen voor zelfdoding.

Graag een directie/medewerker in het detailrapport koppelen.

Let op: Wijziging aanleveren deadline dossiers. Uiterlijk de week voorafgaand aan het overleg op donderdag om 12.00 uur. Met uitzondering van de mondelinge vragen.

[link naar detailrapport](#) of zoek op ID-nummer 94482

Voor vragen t.b.v. de minister van Justitie en Veiligheid kunt u een mail sturen naar [5.1.2e] @minvenj.nl of bellen naar [5.1.2e]

[5.1.2e]

Voor vragen t.b.v. de minister voor Rechtsbescherming kunt u een mail sturen naar [5.1.2e] @minvenj.nl of bellen naar [5.1.2e]

[5.1.2e]

Voor vragen t.b.v. de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid kunt u een mail sturen naar [5.1.2e] @minvenj.nl of bellen naar

[5.1.2e]

Met dank & vriendelijke groet,
Secretariaat Politieke Leiding

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e] @minjenv.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 4/10/2018 9:10:29 AM
Subject: FW: Achtergrondinformatie digitaal bij Kamervraag nr. 2018Z04931.
Received: Tue 4/10/2018 9:10:30 AM
[Achtergrondinformatie digitaal 2018Z04931.docx](#)

Van: Informatieplein Justitie-DC/PIV

Verzonden: dinsdag 20 maart 2018 13:22

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; DGRR Parlementair - DGRR/BJZ

CC: Informatieplein Justitie-DC/PIV

Onderwerp: Achtergrondinformatie digitaal bij Kamervraag nr. 2018Z04931.

Goedemiddag Collega's,

Hierbij stuur ik u enige achtergrondinformatie bij Kamervraag nr. 2018Z04931.

Vragen van het lid Van der Staaij (SGP) aan de ministers van Justitie en Veiligheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de verkoop van euthanasieproducten via een website (ingediend op 19 maart 2018)

Met vriendelijke groet,

[5.1.2e]

Etage 2 Zuid, Informatieplein

M [5.1.2e]

[5.1.2e] @minvenj.nl

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Dienstencentrum

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

Van: [5.1.2e] @minvenj.nl [5.1.2e] @minvenj.nl

Verzonden: maandag 19 maart 2018 15:18

Aan: [5.1.2e] drs. [5.1.2e] - BD/CSR; [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGVZ/DRV/B&C; [5.1.2e] - BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] MSc [5.1.2e] BD/DSenJ; [5.1.2e] BD/DGPOL/PBT/R&S; [5.1.2e] - BD/PR&C/R&S; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/STAF DGSenB; [5.1.2e] mr. [5.1.2e] BD/DAS/AS; [5.1.2e] - BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] - BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] MSc [5.1.2e] BD/DGVZ/DRV/B&C; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DGVZ/DRV/B&C; [5.1.2e] mr. drs. [5.1.2e] - BD/DBAenV/AKenJ; [5.1.2e] - BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DGPOL/PBT/R&S; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DSenJ; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DJOA/AJO; [5.1.2e] BD/DGRR/STAF; [5.1.2e] drs. [5.1.2e] BD/DGPOL/PBT/R&S; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DGPOL/PBT/PT; [5.1.2e] drs. [5.1.2e] - BD/DAS/AS; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DMB/JAZ; [5.1.2e] BD/DGRR/STAF; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DGVZ/DRV/B&C; [5.1.2e] BD/DGVZ/DRV/B&C; [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/STAF DGSenB; [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] drs. [5.1.2e] - BD/DAS/AS; [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DRB; [5.1.2e] - BD/DGPOL/PBT/R&S; [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DVB/IV; [5.1.2e] drs. [5.1.2e] BD/DBAenV; [5.1.2e] BD/DMB/JAZ

CC: BD-Parlementaire Contactpersonen; Info PIV - DC/PIV; Informatieplein Justitie-DC/PIV; MVJDBO - DBO; BD-Pamincio Internationaal

Onderwerp: Nieuwe Kamervraag inzake het bericht de verkoop van euthanasieproducten via een website

Geachte mevrouw/heer,

Er is een nieuwe kamervraag aangemaakt op uw directie inzake "het bericht de verkoop van euthanasieproducten via een website".

Wilt u svp een directie/medewerker koppelen aan dit stuk?

[link naar detailrapport](#) of zoek op ID-nummer 94327

Voor vragen kunt u een mail sturen naar [5.1.2e] @minvenj.nl of bellen naar [5.1.2e]

Met dank & vriendelijke groet,

[5.1.2e]

Achtergrondinformatie digitaal 2018Z04931

Vragen van het lid Van der Staaij (SGP) aan de ministers van Justitie en Veiligheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de verkoop van euthanasieproducten via een website (ingediend op 19 maart 2018)

Inhoudsopgave

Overig nieuws.....	1
Euthanasie blijft stijgen: we worden ouder, mondiger en er is meer media-aandacht voor psychisch lijden.....	1
Praktijk 'zelf-euthanasie' heeft de politiek opeens ingehaald.....	3
Ruim 300 mensen kopen 'laatste wil-poeder'.....	5
Bestellingen voor 'euthanasiepoeder' bij Beeks bedrijf.....	7
Zo werkt het poeder voor een 'doe-het-zelf-dood' dat (natuurlijk) ophef veroorzaakt.....	8
Poeder van Drion kost onnodig mensenlevens en polariseert het debat.....	9
Websites.....	10
HULP BIJ ZELFDODING: WAT MAG WEL, WAT NIET.....	10
Wetboek van Strafrecht.....	10
Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding.....	10
de Einder – Steun bij een humane dood in eigen regie / De wet.....	10
Belangenclub claimt nieuw middel voor 'zelfeuthanasie'.....	11
Met Waardigheid - Wij helpen u bij het nemen van controle.....	11
Alle euthanasie producten.....	11
Vraag naar 'zelfmoordpoeder' plots flink gestegen.....	11
Heeft u een doodswens? Zelfdoding.....	11
Coöperatie Laatste Wil vindt middel voor levensbeëindiging.....	11
Zelfmoordpil voor als je niet meer wil. Beschikbaar voor iedereen? Of voor mensen boven de 18? Of vanaf 80 jaar? In de aanbieding bij het Kruidvat? Gewoon online te bestellen? Vragen, vragen..... Of moet je het leven maar verdragen?.....	11

Deze informatie wordt aangeleverd door het InformatieCentrum Justitie. Voor vragen of opmerkingen kun je contact opnemen met 5.1.2e @minvenj.nl.

Overig nieuws

Euthanasie blijft stijgen: we worden ouder, mondiger en er is meer media-aandacht voor psychisch lijden

<https://www.volkskrant.nl/wetenschap/euthanasie-blijft-stijgen-we-worden-ouder-mondiger-en-er-is-meer-media-aandacht-voor-psychisch-lijden~a4578478/>

Door: Maaïke Vos 7 maart 2018, 09:15

De stijging van het aantal meldingen van euthanasie zet door. In 2017 is bij 6.585 mensen euthanasie toegepast. Het jaar daarvoor waren dat er nog 6.091. Dat blijkt uit [cijfers](#) van de regionale toetsingscommissie euthanasie. De commissie toetst de uitvoering van euthanasie en hulp bij zelfdoding door artsen. Iedere melding wordt door een arts, ethicus en jurist beoordeeld.

Deze commissie toetst de uitvoering van euthanasie en hulp bij zelfdoding door artsen. Iedere melding wordt door een arts, ethicus en jurist beoordeeld. De groei schommelt al jarenlang rond hetzelfde percentage.

Het aantal mensen dat overlijdt na euthanasie vormt 4,4 procent van het totaal aantal Nederlanders dat jaarlijks overlijdt. In 99,8 procent van de gevallen werd de euthanasie als 'zorgvuldig' beoordeeld. Het grootste deel van de patiënten leed aan ongeneeslijke kanker, aandoeningen van het zenuwstelsel als Parkinson en ALS, hart- en vaatziekten en longaandoeningen. Het merendeel was ouder dan 70 jaar.

De demografische opbouw speelt een rol in het groeiend aantal euthanasiemeldingen, stelt voorzitter van de regionale toetsingscommissie

	5.1.2e
--	--------

. 'We worden steeds ouder, dus ontstaan er meer medische problemen en vragen meer mensen om euthanasie. Daarnaast is sprake van een nieuwe generatie artsen die is opgevoed met het idee dat euthanasie tot de mogelijkheden behoort. Ook zijn patiënten zelfbewuster en mondiger geworden.'

Vorig jaar waren psychische problemen 83 keer de reden voor euthanasie. In 2016 ging het om zestig gevallen. Over euthanasie bij psychisch lijden bestaat veel onrust. Psychiaters zijn vaak terughoudend met het inwilligen van euthanasieverzoeken, waardoor psychiatrische patiënten bij de Levenseindekliniek terechtkomen.

5.1.2e

: 'Vijftien jaar geleden was een psychiatrische patiënt die om euthanasie vroeg een onbekend verschijnsel. Nu gebeurt het meer omdat het kan en mag volgens de wet.'

Ook de stijgende media-aandacht voor euthanasie bij psychisch lijden speelt volgens

5.1.2e

 een rol. 'Daardoor is er meer vraag naar. Het zijn altijd ingrijpende verhalen van mensen die soms al decennialang aan psychiatrische ziekten lijden en een heel arsenaal aan therapieën hebben doorlopen. Op een gegeven moment merken ze dat therapie niet werkt en dat er niet meer te leven valt met het lijden. Bij artsen en psychiaters stijgt de bereidheid hier serieus naar te kijken.' Vaak zijn het mensen van 70 jaar en ouder die in hun directe nabijheid een of meer dierbaren kennen die ze hebben zien wegglijden

5.1.2e

5.1.2e

 verwacht niet dat de euthanasiegevallen bij psychisch lijden gigantisch zullen stijgen. 'Het is een ingewikkelde categorie waarbij psychiaters terughoudendheid betrachten.'

In drie gevallen was vergevorderde dementie de reden voor euthanasie, eenzelfde aantal als in 2016. Een wilsverklaring speelde een rol bij deze patiënten. Bij 166 mensen ging het om de beginfase van dementie. 'Dat zijn vaak mensen van 70 jaar en ouder die in hun directe nabijheid een of meer dierbaren kennen die ze, in hun eigen woorden, hebben zien wegglijden aan de gevolgen van dementie. Ze besluiten dan voor zichzelf: dat wil ik niet meemaken. Ze zijn bang dat als ze wachten tot ze het niet meer zelf kunnen zeggen, het voor artsen zo gecompliceerd wordt dat ze het euthanasieverzoek niet inwilligen.'

Over [euthanasie bij vergevorderde dementie](#) bestaat veel discussie. Eind 2015 stelden de ministers van Volksgezondheid en Veiligheid en Justitie dat euthanasie bij vergevorderde dementie op basis van een wilsverklaring ook mag bij patiënten die hun verzoek niet in woord of gebaar kunnen overbrengen. Het moet dan wel duidelijk zijn dat de patiënt ondraaglijk lijdt. Ondanks de inspanningen van de ministers lukt het vergevorderde dementerenden zelden om toestemming te krijgen voor euthanasie op basis van hun wilsverklaring.

Aurelia Brouwers wilde het taboe rond euthanasie doorbreken

Aurelia Brouwers' laatste wens: het taboe rond euthanasie bij psychisch lijden doorbreken
Aurelia Brouwers wilde het taboe rond euthanasie in de psychiatrie doorbreken. [Een gesprek met de krant](#), vlak voor haar dood, paste daarbij. Psychiaters zijn zeer terughoudend met verzoeken als dat van haar.

Het Volkskrantgeluid: Margreet Vermeulen over haar gesprek met Aurelia, die niet meer wilde leven

Aurelia Brouwers wilde niet meer verder, omdat haar psychisch lijden te groot was. Haar wens werd, na veel jaren, uiteindelijk gehonoreerd en dat is uitzonderlijk. Om het taboe over euthanasie in de psychiatrie te doorbreken, wilde ze een gesprek met de krant. Wetenschapsredacteur Margreet Vermeulen sprak met haar, vlak voor haar dood, en [praat met Laura van der Haar](#) over het stuk dat zij schreef.

Artsen durven euthanasie bij ernstig dementerenden met wilsverklaring nog niet aan
Het [lukt vergevorderde dementiepatiënten nauwelijks](#) om euthanasie te krijgen op basis van een eerder afgelegde wilsverklaring. Eind 2015 stelden de ministers van VWS en Veiligheid en Justitie nog eens expliciet dat dit mogelijk is. Sindsdien is het echter vrijwel nooit gebeurd.

Praktijk 'zelf-euthanasie' heeft de politiek opeens ingehaald

<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/02/09/praktijk-zelf-euthanasie-heeft-politieke-discussie-opeens-ingehaald-a1591739>

9 februari 2018

Hulp bij zelfdoding

Mensen blijken op grote schaal dodelijke middelen te kopen voor 'zelf-euthanasie'. De minister is bezorgd. En heeft de D66-wet voor mensen met een voltooid leven nog nut?

„Zorgelijk”, „zeer onwenselijk” en „mogelijk zelfs strafbaar”. Harde woorden van vice-premier Hugo de Jonge (CDA) vrijdagmiddag naar aanleiding van het nieuws dat honderden mensen dodelijke middelen hebben gekocht voor 'zelf-euthanasie'. De Jonge, ook minister van Gezondheidszorg, uitte zijn zorgen op de wekelijkse persconferentie na de ministerraad (hij verving premier Rutte). Euthanasie en hulp bij zelfdoding, vond De Jonge, zijn gevoelige onderwerpen waarbij „zorgvuldigheid” gepast is.

Vrijdag onthulde NRC [aan de hand van contracten en protocollen](#) dat de Coöperatie Laatste Wil (CLW) een gedetailleerde organisatie heeft opgezet om leden in staat te stellen een dodelijk poeder te kopen. Er zijn inkoopgroepen, lokale inkopers en administrateurs die ervoor zorgen dat leden 2 gram van een dodelijk poeder kunnen aanschaffen, inclusief een kluis met vingerafdrukslot om het in te bewaren. Leden moeten een contract tekenen waarin ze beloven de organisatie niet aansprakelijk te stellen voor „eventuele schade”.

De coöperatie liet in een e-mail weten dat tien procent van de oorspronkelijke 3.200 leden al dodelijke middelen in huis heeft gehaald. In een reactie op het nieuws voegde de CLW daar vrijdagmiddag aan toe: die aankopen deden de leden niet per se via de nieuwe CLW-inkoopgroepen. Ze hadden de dodelijke middelen al op eigen houtje gekocht.

Daarmee wendt de CLW eventuele juridische problemen misschien voorlopig af, maar hoe dan ook ligt nu in meer dan driehonderd huishoudens een dodelijk middel in het medicijnkastje.

De christelijke partijen willen van de minister weten of hij opties ziet om deze praktijken aan te pakken

Steeds professioneler

Bovendien: inmiddels heeft de CLW al 20.000 leden en functioneert de organisatie steeds professioneler. Het is niet bekend of mensen het poeder – een legaal verkrijgbaar conserveermiddel – daadwerkelijk hebben gebruikt om zichzelf te doden. Dat is een kwestie van tijd.

Uit een reactie van het Openbaar Ministerie bleek dat de CLW op een dun juridisch randje balanceert. Het leveren van middelen om iemand te helpen bij zelfdoding is strafbaar zodra iemand zijn leven beëindigt. Dat het om een legaal verkrijgbaar poeder gaat, staat daar volgens een woordvoerder „los van”. De Jonge zei benieuwd te zijn of het OM overgaat tot vervolging. Daar wil hij op wachten, voordat het kabinet eventueel actie onderneemt.

Voor een coalitie met D66 én ChristenUnie is elke stap in dit dossier gevoelig. D66 wil al langer een 'voltooidlevenwet': ouderen die niet meer willen leven, zouden euthanasie moeten kunnen krijgen. De ChristenUnie, mede-regeringspartij, is fel tegen. In het regeerakkoord losten de partijen dat zo op: er wordt eerst onderzocht wie eigenlijk de mensen zijn die hun leven voltooid vinden.

5.1.2e Segers, fractieleider van de ChristenUnie, vindt het „zeer zorgelijk” dat dodelijke middelen worden verspreid, „zónder dat wordt nagegaan aan wie het middel wordt meegegeven en welk motief deze persoon ermee heeft.” Dat de CLW haar leden contracten laat tekenen waarmee zij zich juridisch indekt „getuigt van weinig verantwoordelijkheidsbesef voor het eigen handelen”, vindt Segers.

De ChristenUnie en de SGP, zo laat ook fractieleider Kees van der Staaïj weten, willen van de minister weten welke mogelijkheden hij ziet om deze praktijken aan te pakken. Eerder gaf het kabinet al aan dat zorgvuldigheid, in de vorm van een wettelijk kader met voldoende waarborgen, essentieel is. D66 is veel voorzichtiger. Via een woordvoerder laat de partij weten de kwestie „met belangstelling te volgen”. Op de vraag of het nieuws gevolgen heeft voor de eigen initiatiefwet over voltooid leven wil D66 niet ingaan.

Die initiatiefwet is in Den Haag altijd gezien als nogal radicale stap, vooral door de christelijke partijen. Die zijn er helemaal niet van overtuigd dat veel mensen hun leven als voltooid beschouwen. Zij willen, de ChristenUnie voorop, eerst kijken hoe ouderen aan een meer zinvolle laatste levensfase geholpen kunnen worden. De hoop is dat eenzaamheid tegengegaan kan worden, zodat mogelijk zelfs voorkomen kan worden dat ouderen hun leven überhaupt als voltooid ervaren.

Veiligheidswaarborgen

Dat D66 al zoveel verder is en een wet wil maken, steekt bij de ChristenUnie. Toch heeft de D66-initiatiefwet behoorlijk wat veiligheidswaarborgen om kwetsbare mensen te beschermen. Zo zou een „levenseindebegeleider” kunnen beoordelen of de stervenswens „duurzaam, weloverwogen en zonder druk van buitenaf tot stand gekomen is”.

Dit soort waarborgen biedt de organisatie van de Coöperatie Laatste Wil nadrukkelijk niet. De mensen die nu al dodelijk poeder in huis hebben is niet gevraagd of ze psychische klachten hebben, of ze dementerend zijn, of er misschien nog iets te doen is aan hun klachten.

De CLW is daar ook eerlijk in – zij is voor pure zelfbeschikking, zonder controles. Voorzitter **5.1** **5.1.2e** zegt: „Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor hun gedachten, spreken en handelen [...] Daar past niet bij dat een derde vervolgens gaat vinden dat hun beslissing onterecht of onjuist is.”

Mensen die willen sterven op een zelfgekozen moment en zonder arts, gaan wereldwijd op zoek naar een dodelijk middel. NRC volgt hun spoor. Lees ook: [Dodelijk poeder in een feestelijke envelop](#)

Zo kan het gevoel achter de D66-initiatiefwet wel eens veranderen. Van een radicale stap naar overheidshulp voor mensen die hun leven voltooid vinden, naar een wet die een toch al bestaande praktijk in veiliger banen leidt.

Dat was precies de manier waarop ook de euthanasiewet in 2002 ontstond. Iedereen wist dat sommige artsen hun patiënten soms 'een zetje' gaven in schrijnende situaties. De wet reguleerde dat

en stelde veiligheidseisen. Zo moeten twee artsen nu onafhankelijk van elkaar beoordelen of een euthanasieverzoek voldoet aan de wettelijke vereisten.

Wie de D66-initiatiefwet over voltooid leven goed leest, kan er een zelfde gedachte in lezen: „Naar analogie van de euthanasiewet is er ook in deze wetgeving een tweede persoon die kijkt of er voldaan is aan de zorgvuldigheidseisen.”

Ruim 300 mensen kopen 'laatste wil-poeder'

<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/02/08/de-eerste-echte-pil-van-drion-a1591608>

8 februari 2018

Voltooid leven

De Coöperatie Laatste Wil heeft dodelijk poeder geregeld voor meer dan 300 van haar leden. Dat kan strafbaar zijn. Uit documenten blijkt hoe de coöperatie de distributie heeft aangepakt.

Het nieuws in het [kort](#):

- Een coöperatie die onder leden **dodelijke middelen wil verspreiden voor 'zelf-euthanasie'** dekt zich in tegen juridische procedures door leden contracten te laten tekenen waarin ze de organisatie vrijwaren van aansprakelijkheid.
- Volgens de coöperatie hebben ten minste 300 mensen **dit middel al op eigen initiatief besteld**.
- Een eigen medisch onderzoek door de Coöperatie Laatste Wil **naar de wilsbekwaamheid van de leden** valt „buiten de doelstelling” van de organisatie, zo is te lezen in een 'protocol', dat in het bezit is van *NRC*.

„Houd ik nog wel cliënten over?” Frank Vandendries van de Stichting LevenseindeCounseling (drie medewerkers) bedoelt het schertsend. Hij begeleidt al jaren mensen met vragen over het einde van hun leven. Het zijn meestal ouderen die zich afvragen hoe ze hun laatste jaren zinvol kunnen besteden.

Sommigen willen ook weten hoe ze, als het zo ver is, op een pijnloze manier een einde aan hun leven kunnen maken. Zij willen dat zelf doen en er niet altijd met een dokter over praten. Soms omdat ze nog gezond zijn en geen kans maken te voldoen aan de eisen van de euthanasiewet, soms omdat ze vinden dat een arts niets te maken heeft met hun doodswens.

Vandendries geeft hun dan onder meer informatie over hoe ze aan dodelijke middelen kunnen komen. Zoals Vandendries zijn er veel 'levenseindebegeleiders'. Bij de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde (NVVE) werken, als vrijwilliger, ongeveer honderd 'levenseindeconsulenten'.

Stichting De Einder heeft er tien en een handvol levenseindebegeleiders werkt zelfstandig. Hun 'cliëntenbestand' zou, zoals Vandendries vermoedt, opgeschud kunnen worden door een nieuwe en radicale speler op de 'markt': de Coöperatie Laatste Wil.

Deze coöperatie maakte [in september bekend](#) een legaal middel te hebben gevonden waarmee mensen op humane manier een einde aan hun leven kunnen maken. Het gaat om een conserveermiddel dat ook in ziekenhuizen wordt gebruikt om schimmel tegen te gaan.

De interesse is groot: het ledenaantal van de coöperatie groeide in enkele maanden van 3.400 naar 20.000 leden. Meer dan 300 mensen hebben inmiddels het 'Middel X' in huis. Uit protocollen en contracten die onlangs werden gedeeld met leden (NRC kreeg ze in bezit) blijkt nu voor het eerst hoe de coöperatie de distributie heeft aangepakt.

'Humaan laatstewilmiddel'

Over zo'n 'humaan laatstewilmiddel' is al fel maatschappelijk debat sinds Huib Drion begin jaren negentig kwam met zijn idee voor de 'Pil van Drion'. Daarna werd wel de euthanasiewet (2002) ingevoerd die regelt dat mensen die „ondraaglijk en uitzichtloos lijden” euthanasie kunnen krijgen, als twee artsen dat constateren.

Maar er waren daarnaast ook altijd mensen die niet ernstig en uitzichtloos lijden, maar toch een weloverwogen doodswens hadden.

D66 bereidt een wet voor die (in principe gezonde) mensen met een 'voltooid leven' de mogelijkheid geeft op hulp bij zelfdoding. Het 'Middel X' is de eerste échte poging een 'Pil van Drion' te introduceren.

Hoe werkt het? Mensen worden lid van een inkoopgroep. Het is de bedoeling dat ze een informatiebijeenkomst bezoeken. De naam van het middel blijft geheim: alleen inkopers kennen die.

De 'inkoper' koopt het middel in bulk en verdeelt het onder individuele leden, die hem hebben gemachtigd. De leden kopen 2 gram van het poeder in combinatie met een kluis (180 euro), die geopend kan worden met hun vingerafdruk.

Mensen die interesse hebben in zelfdoding mogen alleen worden gewezen op informatie

Via een contract moeten leden beloven het middel alleen zelf te gebruiken en de organisatie niet „aansprakelijk” te stellen voor „eventuele schade”. De CLW wil daarmee aangeven dat de leden „autonome en verantwoordelijke individuen zijn die over hun eigen leven en dood willen beschikken”, zegt CLW-voorzitter 5.1.2e.

De coöperatie probeert zorgvuldig te handelen, blijkt uit de protocollen en contracten. Mensen moeten minstens een half jaar lid zijn voordat zij zich bij een inkoopgroep kunnen aansluiten. Dat geldt als bedenktijd. Ze kunnen het middel alleen kopen in combinatie met de kluis. Inkopers krijgen „een verantwoordelijkheid” om te kijken of de leden wilsbekwaam zijn en weten wat ze doen.

Het CLW-bestuur vindt dat leden zich bewust moeten zijn van eventuele risico's. Zo gaat de controle op wilsbekwaamheid niet verder dan het inschattingsvermogen van de inkopers en projectleiders en worden bij het kluisje ook reservesleutels geleverd.

Positieve reacties

In het kleine wereldje van levenseindebegeleiders zijn de reacties op de snelle ontwikkeling van de coöperatie overwegend positief. Eindelijk, zeggen veel begeleiders, is er een 'laatstewilmiddel' dat mensen in staat stelt tot échte zelfbeschikking.

De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde, met 167.000 leden, laat weten dat het „een enorme stap” is voor mensen die „niet afhankelijk willen zijn van artsen of andere hulpverleners”.

Philip Nitschke, [de Australische schrijver van het Vredige Pil-handboek](#) waarin buitenlandse adressen staan waar euthanatica te koop zijn, zegt : „Ik sta vierkant achter de filosofie van de coöperatie.”

Maar zorgen zijn er ook. Anders dan levenseindebegeleiders gaat de CLW geen diepgaande gesprekken aan met leden over hun wilsbekwaamheid of de achtergrond van hun wens te sterven.

Levenseindecounselor 5.1 5.1.2e uit Velp is bang dat psychisch kwetsbare mensen te eenvoudig aan het dodelijke middel kunnen komen. „Tussen de mensen die lid zijn geworden, zitten zeker kwetsbaren.”

Mensen die willen sterven op een zelfgekozen moment en zonder arts, gaan wereldwijd op zoek naar een dodelijk middel. NRC volgt hun spoor. Lees ook: [Dodelijk poeder in een feestelijke envelop](#)

Frank Vandendries begrijpt, net als ^{5.1.2e} en Nitschke, niet dat CLW de naam van het middel geheim wil houden. „Het verbaast me dat zoveel duizenden mensen een middel in huis willen waarvan ze niet weten wat het is”, zegt Vandendries.

Hij ziet dat de coöperatie veilig probeert te handelen met een biometrisch kluisje, protocollen en contracten, maar vindt dat er sprake is van „schijnveiligheid”. Zegt een half jaar lid zijn, wel iets over de zorgvuldigheid en het weloverwogen zijn van een levenseindebesluit?

Counselors zoals Vandendries willen juist het gesprek aangaan om mensen niet in een isolement te laten zitten met hun afwegingen: daar ziet hij een groot verschil. CLW-voorzitter ^{5.1.2e} ziet dat ook: „De CLW bemoeit zich niet op voorhand met motieven van geïnteresseerden.”

Dan zijn er nog de mogelijke juridische risico's. ^{5.1} ^{5.1.2e}, de levenseindecounselor uit Velp, publiceert deze vrijdag een artikel in het *Nederlands Juristenblad* waarin hij betoogt dat de CLW-werkwijze strafbare hulp bij zelfdoding zou zijn. Hij wijst erop dat het Openbaar Ministerie de lijn hanteert dat mensen die interesse hebben in humane zelfdoding alleen mogen worden gewezen op openbare informatie en hun morele steun mag worden geboden.

Spannende strijd

^{5.1.2e} schrijft: „Geselecteerde leden van de CLW zullen het middel voor de zelfdoding bestellen en aan andere leden leveren. Omdat het middel geheim moet blijven, wordt de informatie die zij daarbij voor het gebruik verstrekken tot instructie. Zodra de zelfdoding volgt betekent dat een overtreding van artikel 294 (hulp bij zelfdoding)”.

Op het juridisch vlak lijkt zich een spannende strijd aan te dienen. De 180 euro die leden betalen voor het dodelijke poeder, schrijft de CLW, wordt onder meer gebruikt om een juridisch fonds op te richten. ^{5.1.2e} maakt zich geen zorgen over mogelijke vervolging, zegt hij. Zijn coöperatie geeft leden volgens hem alleen informatie over „werking, bijwerkingen, veiligheidsaspecten en alternatieven”. Hij voegt toe: „De rest doen ze zelf.”

Correctie (12-2-2018): In een eerdere versie van dit artikel stond dat meer dan 300 mensen dodelijk poeder hebben besteld via een inkoopgroep opgezet door de Coöperatie Laatste Wil (CLW). In een reactie voegde de CLW daar vrijdagmiddag aan toe: die aankopen deden de leden niet via de nieuwe CLW-inkoopgroepen. Ze hadden de dodelijke middelen al op eigen houtje gekocht.

Bestellingen voor 'euthanasiepoeder' bij Beeks bedrijf

https://www.limburger.nl/cnt/dmf20170913_00046337/bestellingen-voor-euthanasiepoeder-bij-beeks-bedrijf

13-09-2017 om 15:30 door ^{5.1.2e} Goossen

Bij het Beekse chemicaliënbedrijf RL Trading komen sinds begin september dagelijks vijf tot zes bestellingen voor kleine potjes conserveringsmiddel dat volgens de Coöperatie Laatste Wil te gebruiken is als euthanasiepoeder.

Eigenaar Rob Lemmens is niet blij met de plotse klandizie die hij te danken heeft aan Laatste Wil. Die organisatie, die op het standpunt staat dat mensen zelf regisseur zijn van hun eigen levenseinde, verspreidt sinds kort onder haar leden informatie over het conserveringsmiddel.

Gebruikersverklaring

RL Trading eist nu van klanten dat ze een gebruikersverklaring ondertekenen. "Het is een conserveringsmiddel. Heel legaal, maar voor heel andere doeleinden gemaakt dan voor zelfdoding. Ik wil niet dat men denkt dat ik daaraan meewerk."

Lemmens bekijkt niet alleen kleine particuliere bestellingen met enige achterdocht, ook bij sommige orders voor grootverpakkingen van het middel heeft hij inmiddels zijn bedenkingen. "Leden van Laatste Wil kunnen het ook groepsgewijs inkopen om het vervolgens te verspreiden." Met een ondertekende gebruikersverklaring hoopt Lemmens in elk geval een extra drempel op te werpen en zichzelf te vrijwaren.

Alleen voor leden

Zowel Laatste Wil als RL Trading wil niet zeggen om welk middel het exact gaat. Laatste Wil geeft die informatie alleen aan mensen die langer dan een half jaar lid zijn van de coöperatie, Lemmens houdt het voor zich omdat hij "niemand op verkeerde ideeën wil brengen."

Zo werkt het poeder voor een 'doe-het-zelf-dood' dat (natuurlijk) ophef veroorzaakt

<https://www.lindanieuws.nl/nieuws/fragmentgemist/zo-werkt-poeder-doe-het-zelf-dood-natuurlijk-ophef/>

02.09.2017 | 09:41 uur | Belinda Janssen

'Nieuwsuur' boog zich over een al bestaand, maar voor veel mensen nieuw middel om binnen twintig minuten je leven te beëindigen. Coöperatie Laatste Wil legde alles uit over hun ontdekking

Het programma ging mee met adviseur 5.1.2e (rechts op de foto) op huisbezoek, om uit te leggen hoe het spul gebruikt moet worden.

Dodelijk poeder

Twee gram poeder, opgelost in een beetje water en twintig minuten later ben je dood. Volgens Coöperatie Laatste Wil is er een vrij verkrijgbaar en volstrekt legaal middel in de handel, waarmee mensen op humane wijze een einde aan hun leven kunnen maken, wanneer ze dat om wat voor reden dan ook willen. Helemaal niet nieuw, zo beweren ze; het betreft een chemisch conserveermiddel dat slechts in een minimale dosering dodelijk is.

Op huisbezoek

5.1.2e is adviseur voor de coöperatie. Hij ging op huisbezoek bij een deel van de 3500 leden van het gezelschap, om uit te leggen hoe het spul 'veilig' gebruikt kan worden. En met veilig bedoelt hij: een snelle, zekere dood.

Leden blij

Een bijzonder heikele kwestie, die natuurlijk flink wat stof doet opwaaien. De leden van Laatste Wil zijn blij met het middel. Hajo Vleming is lid en hoewel hij niet van plan is om snel uit het leven te stappen, heeft hij zich wel al goed voorbereid. Hij heeft een enorme hoeveelheid medicijnen opgespaard, die bij gecombineerd gebruik fataal zijn. Tenminste, dat hoopt hij.

'Grote rust'

Het 'nieuwe' middel vindt Vleming dan ook ideaal: "Het is een zegen. Dit geeft mij grote rust." Het nu geïntroduceerde, maar nergens bij naam genoemde middel heeft naar verluidt een grotere 'slagingskans'. 5.1.2e: "Je bloeddruk gaat heel snel naar beneden. Je raakt in een coma en dan overlijdt je." Er is maar één 'maar': "Je kunt er hoofdpijn van krijgen. Je moet van tevoren een zwaar hoofdpijnmiddel nemen."

Restricties

Het initiatief van Laatste Wil roept de nodige vragen en discussies op. Woordvoerder

5	5.1.2e
---	--------

 legt uit dat de Coöperatie beperkingen heeft op het krijgen van het middel: leden moeten minimaal een half jaar lid zijn, en minstens 18 jaar. Met die restricties valt volgens haar prima te leven, ook al sluit ze misbruik niet uit.

Binnenkort op de vingers getikt?

Advocaat Wim Anker is faliekant tegen en zwaait met de wet: "Alles wat zelfdoding gemakkelijker maakt, is verboden." Presentator Twan Huys ziet nog veel meer creatieve mogelijkheden met het vrij verkrijgbare middel, wanneer dat in verkeerde handen valt: "Wat als je iemand uit de weg wil ruimen?" Het lijkt dus een kwestie van tijd voordat Laatste Wil door de instanties op de vingers wordt getikt voor hun actie.

Poeder van Drion kost onnodig mensenlevens en polariseert het debat

<https://www.volkskrant.nl/ opinie/poeder-van-drion-kost-onnodig-mensenlevens-en-polariseert-het-debat~a4515039/>

06 september 2017

Bescherm psychisch zieken tegen een dood waarvoor ze niet wilsbekwaam hebben kunnen kiezen.

Ruim drie jaar heeft de Coöperatie Laatste Wil gezocht, en nu hebben ze hem gevonden: de pil van Drion. Of in dit geval: het poeder van Drion. Afgelopen vrijdag presenteerden ze in Nieuwsuur een legaal verkrijgbaar conserveringsmiddel dat geschikt is voor een humane zelfdoding. Om aan dit middel te komen, schrijf je je in bij de coöperatie en na een half jaar lidmaatschap geven ze de naam van het poeder en wijzen ze de weg in het gebruik.

In mijn werk als arts in opleiding tot psychiater heb ik dagelijks te maken met suïcidale patiënten. Daarnaast ben ik als lid van de Jonge Democraten een voorstander van euthanasie, zeker nadat mijn moeder hier vorig jaar voor koos na een troosteloze strijd tegen hersenkanker. Toch heb ik grote problemen met het bovenstaande voorstel.

Ik vind het spijtig dat het de Coöperatie in de drie jaar durende zoektocht niet gelukt is om door te denken over de gevolgen van hun zelfdodingspoeder. Het gaat namelijk levens kosten van een kwetsbare groep mensen. Ook polariseren ze het debat over het vrijwillig levenseinde.

Het eerste punt: de (te voorkomen) doden die gaan vallen. Een doodswens kan zeker voorkomen bij mensen die hier goed en lang over nagedacht hebben, voor deze groep is het zelfdodingspoeder bedoeld. Helaas is suïcidaliteit ook een symptoom van verschillende psychiatrische ziekten, zoals een psychose of een depressie. Deze mensen kunnen dusdanig in de war zijn dat ze niet wilsbekwaam kiezen voor de definitieve oplossing van de dood. Ze moeten hiertegen worden beschermd.

Het onderscheid tussen deze groepen kan uitsluitend gemaakt worden na zorgvuldige beoordeling door een deskundige, hiervoor is geen ruimte in het huidige plan van de Coöperatie.

Nu hoor je meerdere coöperatielieden zeggen dat je ook voor de trein kunt springen, maar dit is een onjuiste weergave van de droevige werkelijkheid. Het is namelijk een wetenschappelijk goed onderzocht gegeven: als de drempels om zelfmoord te plegen worden verhoogd, gaan er minder mensen dood aan suïcide. Denk hierbij aan hekken bij spoorbruggen of restricties in de handel in gevaarlijke middelen.

Door een zelfdodingsmiddel makkelijk verkrijgbaar te maken, verlaag je deze drempel. Of de huidige actie van de Coöperatie zal leiden tot strafrechtelijke vervolging is nog de vraag, dat het immoreel is, staat wat mij betreft buiten kijf.

Het tweede punt waarom ik tegen dit initiatief ben, is dat als gevolg hiervan het debat rond het vrijwillig levenseinde verder zal polariseren. Met hun fanatieke gedram dwingt de Coöperatie meer

gematigd liberalen, onder wie ikzelf, de conservatieve hoek in. Ja, versoepeling van de euthanasiewetten moet bespreekbaar zijn. Maar nee, totdat we een vorm van maatschappelijke consensus hebben bereikt, moeten we in gesprek blijven. De Coöperatie maakt het verder voeren van die discussie overbodig door op onzorgvuldige wijze een paardemiddel in te zetten.

Er bestaan geen snelle oplossingen in een debat dat de kern van onze samenleving raakt. De weg vooruit is om te blijven praten en geduld te hebben. Een slordige vlucht naar voren, zoals het huidige initiatief van de Coöperatie, zal betreuenswaardige doden als bijwerking hebben en leiden tot vertroebeling van het levenseindedebat.

Groep ouderen stelt 'legaal en goedkoop zelfdodingsmiddel' ter beschikking

Neem 2 gram van een legaal verkrijgbaar conserveringsmiddel in met 50 milliliter water. 'Binnen 20 minuten raak je in coma. Daarna overlijdt je', aldus [assistent](#)

5.1.2e

[van de Coöperatie Laatste Wil](#).

Websites

HULP BIJ ZELFDODING: WAT MAG WEL, WAT NIET

<http://www.ninewells.nl/page8/page50/page50.html>

Wetboek van Strafrecht

<http://www.wetboek-online.nl/wet/Sr/294.html>

Artikel 294

1. Hij die opzettelijk een ander tot zelfdoding aanzet, wordt, indien de zelfdoding volgt, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie.
2. Hij die opzettelijk een ander bij zelfdoding behulpzaam is of hem de middelen daartoe verschaft, wordt, indien de zelfdoding volgt, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie. Artikel 293, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0012410/2014-02-15>

de Einder – Steun bij een humane dood in eigen regie / De wet

<https://www.deeinder.nl/zelfeuthanasie/zelfeuthanasie/de-wet/>

Belangenclub claimt nieuw middel voor 'zelfeuthanasie'

<https://www.nrc.nl/nieuws/2017/09/01/belangenclub-claimt-nieuw-middel-voor-zelfeuthanasie-12783193-a1571954>

Met Waardigheid - Wij helpen u bij het nemen van controle

Alle euthanasie producten

<https://sterfmetwaardigheid.com/onze-prijzen/>

Vraag naar 'zelfmoordpoeder' plots flink gestegen

<https://nos.nl/artikel/2192784-vraag-naar-zelfmoordpoeder-plots-flink-gestegen.html>

Heeft u een doodswens? Zelfdoding

<https://www.nvve.nl/heeft-u-een-doodswens/zelfdoding>

Coöperatie Laatste Wil vindt middel voor levensbeëindiging

<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2190853-cooperatie-laatste-wil-vindt-middel-voor-levensbeëindiging.html>

Bekijk ook

['Een laatste-wil-middel zou een waardig einde zijn geweest'](#)

[Organisaties pleiten voor proef met zelfdodingspil](#)

[Pechtold: waardig levenseinde op termijn ook voor mensen jonger dan 75](#)

[De discussie over een waardig levenseinde: een overzicht](#)

Zelfmoordpil voor als je niet meer wil. Beschikbaar voor iedereen? Of voor mensen boven de 18? Of vanaf 80 jaar? In de aanbieding bij het Kruidvat? Gewoon online te bestellen? Vragen, vragen..... Of moet je het leven maar verdragen?

<https://toverheks.com/tag/gewoon-online-te-bestellen-zelfmoordpil/>

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 4/10/2018 10:15:23 AM
Subject: RE: Antwoorden op de vragen van het Kamerlid Van der Staaij (SGP) over de emotionele oproep van ouders na de dood van hun dochter om het zelfmoordpoeder te verbieden en het strafrechtelijk vervolgen, dan wel verbieden van de Coöperatie Laatste Wil (CLW)
Received: Tue 4/10/2018 10:15:23 AM

Joepie! Goed werk!

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e]

[5.1.2e]

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 4/10/2018 10:15:51 AM
Subject: RE: Antwoorden op de vragen van het Kamerlid Van der Staaij (SGP) over de emotionele oproep van ouders na de dood van hun dochter om het zelfmoordpoeder te verbieden en het strafrechtelijk vervolgen, dan wel verbieden van de Coöperatie Laatste Wil (CLW)
Received: Tue 4/10/2018 10:15:52 AM

[Zou je de beantwoording ook even ter info aan \[5.1.2e\] willen doorsturen?](#)

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: dinsdag 10 april 2018 12:10

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: FW: Antwoorden op de vragen van het Kamerlid Van der Staaij (SGP) over de emotionele oproep van ouders na de dood van hun dochter om het zelfmoordpoeder te verbieden en het strafrechtelijk vervolgen, dan wel verbieden van de Coöperatie Laatste Wil (CLW)

Beantwoording is verzonden ☺

Van: [5.1.2e] [5.1.2e] ([5.1.2e]) [5.1.2e]@minvws.nl

Verzonden: dinsdag 10 april 2018 12:02

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: PG: Antwoorden op de vragen van het Kamerlid Van der Staaij (SGP) over de emotionele oproep van ouders na de dood van hun dochter om het zelfmoordpoeder te verbieden en het strafrechtelijk vervolgen, dan wel verbieden van de Coöperatie Laatste Wil (CLW)

Hierbij de getekende brief.

Groet,

[5.1.2e]

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ([5.1.2e]@minvenj.nl)
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 4/12/2018 10:28:27 AM
Subject: FW: Kennismaking J&V en VWS
Received: Thur 4/12/2018 10:28:28 AM

VWS is dus al bezig met AO dossier. Zie hieronder.

Wil je trouwens ook nog even bij kennismaking op 24 april met de VWS collega's (1 nieuwe) zijn? Is hier bij ons.

Gr [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e]

[2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

To: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 4/12/2018 11:00:01 AM
Subject: FW: Kennismaking J&V en VWS
Received: Thur 4/12/2018 11:00:02 AM

buiten verzoek

Gr 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e]@minvws.nl]

Verzonden: donderdag 12 april 2018 12:59

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

CC: 5.1.2e, S. (5.1.2e)

Onderwerp: RE: Kennismaking J&V en VWS

buiten verzoek

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl]

Verzonden: donderdag 12 april 2018 12:27

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e 2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Kennismaking J&V en VWS

OK dank 5.1.2e.

We moeten euthanasie/hbz, VL en Lza/Lp maar snel uitsplitsen naar actuele subthema's. Ik denk o.a. aan CLW, kabinetsreactie evaluatie Wtl (gaan we nog niet op in, maar wel standaard tekst over de evaluatie?), cassatie in belang der wet (verwijzing naar kab reactie), zelfmoordmiddelen, initiatiefwetsvoorstel Dijkstra (D66) over voltooid leven, RTE's, individuele zaken (gaan we niet op in, tenzij er iets over voortgang onderzoeken te melden is) etc etc. Wij maken natuurlijk ook een dossier voor onze minister, zodat hij niet al jullie specifieke VWS onderwerpen erbij heeft.

Gr 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e]@minvws.nl]

Verzonden: donderdag 12 april 2018 12:18

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e 5.1.2e); 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Kennismaking J&V en VWS

Hoi 5.1.2e,

Ja, dat lijkt me een goed idee, wij zijn hier al begonnen met de voorbereiding van het dossier (zie ook de mail in de bijlage).

Alvast ter informatie: Onze minister wil per onderwerp 1 factsheet (lieft op 1 A4) en 2-3 Q&A's. Overige Q&A's zijn dan vooral voor onszelf, om mee te nemen naar het AO. We hebben ons onderwerp uitgesplitst naar euthanasie en voltooid leven, fijn als jullie daar de meer strafrechtelijke aspecten van willen uitwerken.

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl]

Verzonden: donderdag 12 april 2018 12:13

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e 2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Kennismaking J&V en VWS

Hoi 5.1.2e,

Zullen we ook even brainstormen over het AO medische ethiek van 31 mei? Zullen zo langzamerhand moeten beginnen met het dossier want ik vermoed dat het veel werk gaat worden (alles rijp en groen over euthanasie). En wij zitten momenteel niet heel ruim in de bemensing, nu 5.1.2e en ik ook andere grote(re) klussen onder onze hoede hebben tot de zomer. Het is wat krap hier met de bezetting binnen de afdeling. Hebben dus tijd nodig om alles goed in te plannen en met het OM te kunnen afstemmen.

Gr 5.1.2e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e]@minvws.nl]

Verzonden: woensdag 11 april 2018 16:29

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e 5.1.2e); 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: Kennismaking J&V en VWS

Tijd: dinsdag 24 april 2018 13:00-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: nnb

Tijd: dinsdag 24 april 2018 13:00-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: nnb

Opmerking: in de GMT-offset hierboven is geen rekening gehouden met correcties voor de zomertijd.

Bij dezen!

Bespreekpunten vanuit ons:

Kabinetsreactie evaluatie Wtl

Ihb jullie input op twee aanbevelingen (heb ik eerder al eens met 5.1.2e over gesproken):

'Doe onderzoek naar cassatie in belang der wet'

'Kijk naar manieren om de doorlooptijden van het OM te verkorten'

Aanbieding RTE Jaarverslag 2017 en herziene EuthanasieCode

Aanwezigheid minister J&V? δ meestal lukt dat niet qua agenda's: wil jullie minister aansluiten denken jullie?

Verder nog ter info:

Op 25 april maakt minister de Jonge kennis met de Levensindekliniek

Op vrijdag 1 juni met de NVVE

Zijn er nog onderwerpen waar jullie het over willen hebben?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minvenj.nl; [5.1.2e] -
BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minvenj.nl; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minjenv.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 4/12/2018 1:20:18 PM
Subject: mogelijke onderwerpen AO Medische Ethiek 31 mei 2018.docx
Received: Thur 4/12/2018 1:20:19 PM
[AO Medische Ethiek 31 mei 2018.docx](#)

Dames,
Hierbij alvast ter info een 'kladje' met onderwerpen die me te binnen schieten voor AO Medische Ethiek op 31 mei a.s.
Binnenkort maar even bespreken en bekijken hoe we dit gaan aanvliegen. Of plat gezegd: wie doet wat en wanneer? ☺
Moeten bij de voorbereidingen ook even scherp de meest recente kamerstukken betrekken (kamervragen en -brieven). Die van najaar 2017 heb ik in een map van [5.1.2e] zitten.
Zal [5.1.2e] alvast even inzien dat we binnenkort van start gaan met onze voorbereidingen.

Gr [5.1.2e]
Mr. [5.1.2e]
[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T [5.1.2e] | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

AO Medische Ethiek 31 mei 2018 - ministers VWS en JenV

Mogelijke onderwerpen onder 'euthanasie':

- Euthanasiezaken (individueel, totale aantallen)
- Vervolgingsbeleid OM (aanwijzing d.d. 2017: substantiële en niet substantiële zorgvuldigheidseisen)
- RTE's
- CLW (strafrechtelijk onderzoek OM, strafbaarheid hbz)
- Cassatie in belang der wet (-> kabinetsreactie evaluatie Wtl)
- Kabinetsreactie evaluatie Wtl
- Zelfmoordmiddelen (verkrijgbaarheid, strafbaarheid etc)
- Hulp bij zelfdoding
- Complexe gevallen: vergevorderde dementie en psychiatrie
- Schriftelijke wilsverklaring: waarde
- Levensbeëindiging bij kinderen 1-12 jaar (vallen buiten levensbeëindiging pasgeborenen en euthanasiewet)

Mogelijke onderwerpen 'Voltooid Leven':

- stand van zaken kabinetstandpunt (kabinet doet nader onderzoek naar omvang groep)
- relatie met problematiek CLW/stichting de Einder (als geen wettelijke regeling, dan markt voor eigenrichting?)

Mogelijke onderwerpen onder Lza/LP:

- individuele zaken
- Vervolgingsbeleid OM
- Aantallen
- Recente ontwikkelingen?

Lijstje VWS tbv totale AO dossier VWS (mail^{5.1.2e} 12-4-2018):

Het tafeldossier zal straks de elementen bevatten, zoals op de pagina hierboven opgesomd. Zoals net met de aanwezigen afgestemd, gaan we werken met de volgende onderwerpen:

- Wetenschappelijk onderzoek met proefpersonen (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Donorkinderen (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Onderzoek met embryo's (in het lab en in de kliniek) (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Afbreking zwangerschap (De Jonge): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- CASA klinieken (Bruins): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- LZA-LP en levensbeëindiging bij kinderen 1-12 (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Euthanasie en voltooid leven (De Jonge): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- Orgaandonatie (Bruins): GMT, afstemming op 16 april
- Rest (nog af te stemmen):
- Dragerschapsscreening (check bij ^{5.1.2e})
- Stamceldonatie (Bruins)
- Zorg rond onbedoelde (tiener)zwangerschappen (Blokhuys)
- Overige onderwerpen in de stand van zakenbrief dd 7 dec:
- NIPT (check bij ^{5.1.2e})
- Wfw (ligt in de Kamer, procesmatige Q&A onder de arm)
- Wzl (procesmatige Q&A onder de arm)

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e] @minvenj.nl]; [5.1.2e] -
BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e] @minjenv.nl]
Cc: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e] @minvenj.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Mon 4/23/2018 10:08:24 AM
Subject: Vindplaatsen onderwerpen tbv AO Medische Ethiek 31 mei 2018.docx
Received: Mon 4/23/2018 10:08:24 AM
[AO Medische Ethiek 31 mei 2018.docx](#)

Hoi [5.1.2e] en [5.1.2e],

Morgen brainstormen we over opzet AO medische ethiek. Aan de hand van de ordner met kamerstukken die [5.1.2e] achterliet, hier het overzicht van de deelonderwerpen voor het AO, aangevuld met vindplaatsen in kamerstukken. De ordner heb ik voorzien van post-its en onderstrepingen, zodat jullie alles snel kunnen vinden.

2 opmerkingen:

- Dit is geen uitputtend overzicht van vindplaatsen, maar het helpt jullie wel een eind op weg.
- Let bij teksten over het vervolgingsbeleid van het OM goed op: sinds de wijziging van de Aanwijzing op 17 mei 2017 en de wijze waarop het College met euthanasiezaken tegenwoordig omgaat, wordt de rol van het OM iets anders geduid dan vóór die tijd. [5.1.2c]

[5.1.2c]
[5.1.2c] Het is dus belangrijk om met [5.1.2e]
goed te fine tunen op de teksten over het vervolgingsbeleid.

Gr [5.1.2e]

Mr. [5.1.2e]
[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T [5.1.2e] | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

Mogelijke onderwerpen onder 'euthanasie':

- Euthanasiezaken (individueel, totale aantallen)
 - Gebruik meest recent jaarverslag van de RTE's: percentage/aantallen onzorgvuldigverklaringen, totaal aantal euthanasiemeldingen
 - Van OM: aantallen zaken waarin onderzoek is gestart (5?), overige afdoeningen (sinds vorig jaar niet meer in jaarverslag RTE's maar op website OM, anders aan [5.1.2e](#) vragen). Zie ook Beantwoording vragen VKC d.d. 22-9-2017 over actualisatie Aanwijzing OM p. 7 onderaan.
 - Stand van zaken onderzoeken in individuele gevallen: check bij PaG of update gegeven kan worden.
- Vervolgingsbeleid OM (aanwijzing d.d. 2017: substantiële en niet substantiële zorgvuldigheidseisen)
 - Verslag rondetafelgesprek TK d.d. 30-10-2017: blok 4 over functioneren toetsingssysteem -> rol OM
 - Beantwoording vragen VKC d.d. 22-9-2017 over actualisatie Aanwijzing OM: onderscheid substantiële en niet-substantiële zorgvuldigheidseisen, rol IGJ (p. 3), OM niet gehouden om automatisch zaken aan rechter voor te leggen (eigenstandige rol) (p. 4), informeren TK over individuele gevallen (standaardtekst over 'gevoelige zaken' i.r.t. 68 Grondwet p.5), nieuwe aanwijzing euthanasie behelst geen wezenlijk ander beleid (p.9)
 - Doorlooptijden: Beantwoording vragen VKC d.d. 22-9-2017 over actualisatie Aanwijzing OM p. 7.
 - Kamerbrief d.d. 17-5-2017 bij toezending gewijzigde Aanwijzing euthanasie aan TK: uiteenzetting wijzigingen, introductie onderscheid substantiële/niet-substantiële zorgvuldigheidseisen, vervallen instemmingsverplichting minister (meer recht aan eigenstandige positie OM)
 - Eigenstandige positie OM en vervolgingsbeleid: zie ook beantwoording vragen TK d.d. 25-4-2016, MAAR LET OP deze teksten zijn van vóór aanpassing van de Aanwijzing in 2017. Teksten dus deels bruikbaar, maar geven wel in één oogopslag van A tot Z het vervolgingsbeleid weer (rol gemeentelijk lijkschouwer, rol RTE's, rol OM, rol IGJ). Meest actuele teksten over rol OM zitten in beantwoording vragen VKC d.d. 22-9-2017.
- RTE's
 - Gebruik meest recent jaarverslag van de RTE's: percentage/aantallen onzorgvuldigverklaringen, totaal aantal euthanasiemeldingen
 - Zie ook als voorbeeldtekst beantwoording vragen VKC d.d. 22-9-2017 over actualisatie Aanwijzing OM p. 4 (aantallen 2016)
 - Beantwoording vragen TK d.d. 10-3-2017: euthanasie bij vergevorderde dementie, rol schriftelijke wilsverklaring, Code of Practice RTE's (jurisprudentie RTE's)
- CLW (strafrechtelijk onderzoek OM, strafbaarheid hbz)
 - Kamerbrief 21-3-2018: strafrechtelijk onderzoek naar CLW
 - Beantwoording kamervragen Vd Staaij (SGP) d.d. 2-11-2017 inz bericht dat NL centrale rol speelt in wereldwijd netwerk dat mensen helpt bij het kopen van euthanatica
- Cassatie in belang der wet (-> kabinetsreactie evaluatie Wtl)
 - Zie ook verslag rondetafelgesprek d.d. 30-10-2017 p. 62/63 + 77: PG Otte over cassatie in belang der wet
 - Zie ook digijustmap
- Kabinetsreactie evaluatie Wtl
 - Kamerbrief VWS 7-12-2017 p.3: eerste helft 2018 zal kab reactie aan TK worden toegestuurd en zal worden ingegaan op aanbevelingen
- Zelfmoordmiddelen (verkrijgbaarheid, strafbaarheid etc)

- Hulp bij zelfdoding
- Complexe gevallen: vergevorderde dementie en psychiatrie
 - Beantwoording kamervragen d.d. 13-9-2017 over uitzending EenVandaag over euthanasie bij demente mensen
 - Kamerbrief VWS d.d. 13-6-2017 inzake levensbeëindiging bij psychiatrische patiënten
 - Beantwoording vragen TK d.d. 10-3-2017: euthanasie bij vergevorderde dementie, rol schriftelijke wilsverklaring.
- Schriftelijke wilsverklaring: waarde
 - Zie ook Beantwoording kamervragen d.d. 13-9-2017 over uitzending EenVandaag over euthanasie bij demente mensen
 - Beantwoording vragen TK d.d. 25-4-2016 p. 6: aan schriftelijke wilsverklaring, opgesteld ten tijde van wilsbekwaamheid, kan beroep worden gedaan ten tijde van wilsonbekwaamheid, mits wilsverklaring zo specifiek en actueel mogelijk is.
 - Beantwoording vragen TK d.d. 10-3-2017: euthanasie bij vergevorderde dementie, rol schriftelijke wilsverklaring, 'handreiking schriftelijk euthanasieverzoek'
- Levensbeëindiging bij kinderen 1-12 jaar (vallen buiten levensbeëindiging pasgeborenen en euthanasiewet)
 - Kamerbrief VWS 7-12-2017 p. 3-4
- Afstemming OM-IGJ
 - Kamerbrief inzake samenwerkingsprotocol OM-IGZ d.d. 26-10-2016

Mogelijke onderwerpen 'Voltooid Leven':

- stand van zaken kabinetstandpunt (kabinet doet nader onderzoek naar omvang groep
 - zie ook kamerbrief VWS 7-12-2017 p. 3
 - Handelingen TK 26-10-2016: debat met Schippers en Vd Steur over kabinetsreactie op rapport Commissie Schnabel
 - Kabinetsreactie op rapport Cie Schnabel inz Voltooid Leven d.d. 12-10-2016.
- relatie met problematiek CLW/stichting de Einder (als geen wettelijke regeling, dan markt voor eigenrichting?)

Mogelijke onderwerpen onder Lza/LP:

- individuele zaken
- Vervolgingsbeleid OM
 - Kamerbrief 28-11-2017: Geactualiseerde Aanwijzing Lza/LP: oa schrappen instemming minister.
- Aantallen
- Recente ontwikkelingen?

Lijstje VWS tbv totale AO dossier VWS (mail ^{5.1.2e} 12-4-2018):

Het tafeldossier zal straks de elementen bevatten, zoals op de pagina hierboven opgesomd. Zoals net met de aanwezigen afgestemd, gaan we werken met de volgende onderwerpen:

- Wetenschappelijk onderzoek met proefpersonen (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Donorkinderen (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Onderzoek met embryo's (in het lab en in de kliniek) (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Afbreking zwangerschap (De Jonge): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- CASA klinieken (Bruins): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- LZA-LP en levensbeëindiging bij kinderen 1-12 (De Jonge): ^{5.1.2e}
- Euthanasie en voltooid leven (De Jonge): ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e}
- Orgaandonatie (Bruins): GMT, afstemming op 16 april
- Rest (nog af te stemmen):
- Dragerschapsscreening (check bij ^{5.1.2e})

- *Stamceldonatie (Bruins)*
- *Zorg rond onbedoelde (tiener)zwangerschappen (Blokhuis)*
- *Overige onderwerpen in de stand van zakenbrief dd 7 dec:*
- *NIPT (check bij 5.1.2e)*
- *Wfw (ligt in de Kamer, procesmatige Q&A onder de arm)*
- *Wzl (procesmatige Q&A onder de arm)*

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 5/8/2018 8:33:09 AM
Subject: FW: Factsheet en QenA Voltooid Leven
Received: Tue 5/8/2018 8:33:09 AM
[20180507Factsheet voltooid leven AO Ethiek.docx](#)
[QenA Voltooid leven actualiteiten.docx](#)
[QenA Voltooid Leven ambities kabinet.docx](#)

Van: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]@minvws.nl]
Verzonden: maandag 7 mei 2018 13:40
Aan: [5.1.2e] - BD/DRC/GC; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: Factsheet en QenA Voltooid Leven

Hoi [5.1.2e] en [5.1.2e],

Samen met mijn collega [5.1.2e] bereid ik het aanstaande verzamel AO medische ethiek voor, voor wat betreft euthanasie en voltooid leven. Dit vindt plaats op 31 mei. Kan ik onze concept-factsheet en QenA's even aan jullie voorleggen? [5.1.2e], voor jou vanwege je betrokkenheid op het gehele voltooid leven-dossier. [5.1.2e], voor jou specifiek het deel van de factsheets en QenA's wat gaat over de CLW en het OM.

Zouden jullie hier deze week een blik op kunnen werpen? Hoor het graag☺. Alvast veel dank!

Groet,

[5.1.2e]

Factsheet

Onderwerp: Voltooid leven	
Kernboodschap	- Bij voltooid leven gaat het om mensen met een actieve stervenswens, waar geen medische grondslag voor is. - De commissie Schnabel (2016) onderzocht wat de juridische mogelijkheden en maatschappelijke dilemma's zijn met betrekking tot hulp bij zelfdoding aan mensen die hun leven voltooid achten. Daarbij keek de commissie ook naar de Euthanasiewet. - De commissie was van oordeel dat de groep van mensen die hulp bij zelfdoding wensen omdat zij hun leven voltooid achten en geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de huidige wetgeving, waarschijnlijk klein is. - U zult onderzoek laten uitvoeren naar de omvang en omstandigheden van de groep mensen voor wie de door de commissie Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende soelaas biedt in de ogen van betrokkenen. De conceptonderzoeksopdracht wordt voor de zomer met de Kamer gedeeld. - De aanbevelingen van de Commissie Schnabel neemt u mee in de kabinetsreactie op de derde evaluatie van de Euthanasiewet, die de Kamer voor de zomer ontvangt. - De Euthanasiewet stelt dat alleen de arts straffeloos kan zijn bij het beëindigen van het leven van een ander of bij het daarbij behulpzaam zijn én daarbij moet voldoen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Voor ieder ander is hulp bij zelfdoding, of het verschaffen van middelen daartoe, een strafbaar feit.
Argumentatie	- Het ontbreekt voor dit kabinet op onderdelen aan voldoende informatie om weloverwogen en transparant een richting te kunnen kiezen. - Er is behoefte aan meer informatie over de omvang en omstandigheden van de groep mensen waarvoor de door de commissie-Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende soelaas biedt in de ogen van betrokkenen. - Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving.
Politieke afspraken (regeerakkoord, convenant, coalitieafspraken e.d.)	<u>Regeerakkoord: (zie ook factsheet euthanasie):</u> - Opstarten van een onderzoek naar omvang en omstandigheden groep die nu buiten de reikwijdte van de euthanasiewet lijken te vallen. - In samenspraak met de Kamer, met behoud van ieders eigen positie en verantwoordelijkheid, faciliteren van een brede discussie over o.a. voltooid leven <u>Initiatiefwet D66:</u> - D66 bereidt een initiatiefwet voor die ouderen (75 jaar en ouder) met een voltooid leven de mogelijkheid biedt om hulp bij zelfdoding te krijgen ('Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek') <u>Toezeggingen</u> - De conceptonderzoeksopdracht Voltooid leven zal gezamenlijk met de kabinetsreactie op de evaluatie van de euthanasiewet aan uw Kamer gezonden worden - Voor de zomer zal u de Kamer informeren over de uitkomsten van de verkenning naar mogelijkheden voor regulering van de levering van stoffen waarvan bekend is dat deze gebruikt kunnen worden voor zelfdoding.

Feiten&cijfers	<u>Aanbevelingen en conclusies commissie Schnabel tav voltooid leven:</u> - De commissie Schnabel concludeert dat de Euthanasiewet voldoende ruimte zou bieden voor het merendeel van de 'voltooid leven'-problematiek. - De commissie verwacht dat de groep mensen die hun leven 'voltooid' achten en om die reden een actieve doodswens hebben, zonder dat hun doodswens gerelateerd is aan enige medische problematiek klein is. In de meeste gevallen zou sprake zijn van een opeenstapeling van ouderdomsklachten, die samen met verlieservaringen op andere terreinen tot ondraaglijk en uitzichtloos lijden. Stapeling van ouderdomsklachten is een medische grond die valt onder de Euthanasiewet. - De commissie adviseert om, wanneer er toch voor een voltooid leven-wet wordt gekozen, goed af te stemmen met de Euthanasiewet zodat het risico op ondermijning van deze wet zo klein mogelijk is. - De commissie adviseert een richtlijn voor extra consultatie op het terrein van psychosociale en zingevingproblematiek, wanneer er sprake is van voltooid levenswensen. - De commissie beveelt aan om gevoelens van "voltooidheid" te voorkomen en de laatste levensfase te herwaarderen.
Overig (zoals heikele punten en pers)	Beschikbaarheid en gebruik stoffen voor zelfdoding (QenA) - In de actualiteit hebben verschillende situaties gestaan waarbij bepaalde stoffen gebruikt of genoemd zijn voor zelfdoding. De ontwikkelingen rond de Coöperatie Laatste Wil, het tragische overlijden van 5.1.2e (19) door een online bestelde stof zijn hier voorbeelden van. <u>Stoffen bij zelfdoding</u> - Het is onwenselijk dat het beeld kan zijn ontstaan dat bepaalde stoffen voor zelfdoding gebruikt kunnen worden en dat deze stoffen gemakkelijk verkrijgbaar zijn. Zeker voor mensen die zich in een kwetsbare periode van hun leven bevinden. - U voert een verkenning uit naar mogelijke manieren om het gebruik van dergelijke stoffen voor zelfdoding tegen te gaan. Zoals u de Kamer al heeft toegezegd op 1 mei jl., zal u de Kamer voor de zomer informeren over de uitkomsten en vervolgstappen. - Het kabinet zet zich in om suicide zoveel mogelijk terug te dringen, daarvoor zal Paul Blokhuis de Tweede Kamer voor de zomer informeren. <u>Coöperatie Laatste Wil:</u> - De CLW kondigde in maart 2018 aan een stof voor zelfdoding beschikbaar te gaan stellen aan haar leden. Het OM heeft het bestuur van de CLW bij brief van 21 maart jl. geïnformeerd dat het een strafrechtelijk onderzoek is begonnen en heeft de CLW verzocht om de activiteiten met onmiddellijke ingang te staken. De CLW heeft aangegeven hieraan gehoor te zullen geven. - 5.1.2i - Het onderzoek loopt en hier kunnen geen uitspraken over worden gedaan. - De minister van JenV draagt politieke verantwoordelijkheid voor het OM. <u>De casus van 5.1.2e (19):</u> - 5.1.2e overleed op 22 februari jl. nadat ze een online bestelde stof had ingenomen om haar leven te beëindigen.

	-	5.1.2i	
		5.1.2i	
		5.1.2i	opleving van het maatschappelijk debat rond het verstrekken van stoffen voor zelfdoding.

Actualiteiten Voltooid Leven: Gebruik stoffen voor zelfdoding

Wat gaat u doen om de beschikbaarheid en het gebruik van bepaalde stoffen voor zelfdoding tegen te gaan?

- Ik vind het zeer onwenselijk dat het beeld kan zijn ontstaan dat bepaalde stoffen voor zelfdoding gebruikt kunnen worden en dat deze stoffen gemakkelijk verkrijgbaar zijn.
- Zeker voor mensen die zich in een kwetsbare periode van hun leven bevinden.
- Momenteel voer ik een verkenning uit naar mogelijkheden ter regulering van de levering van stoffen waarvan bekend is dat deze gebruikt kunnen worden voor zelfdoding. Daarover zal ik u voor de zomer informeren.
- Dit Kabinet hecht grote waarde aan het terugdringen van het aantal suïcides. Mijn collega Paul Blokhuis zal u voor de zomer informeren over de inzet hiervoor.

Wat is de stand van zaken van het onderzoek van het OM naar de Coöperatie Laatste wil?

- Zoals u weet is het OM een strafrechtelijk onderzoek begonnen naar de CLW, in het kader van hulp bij zelfdoding (art. 294 WvSr) en het deelnemen aan een organisatie die als doel heeft om misdrijven te plegen (art. 140 WvSr).
- Naast de strafrechtelijke mogelijkheden oriënteert het OM zich op civiele mogelijkheden, zoals een vordering bij de

rechtbank om de coöperatie verboden te laten verklaren en te ontbinden (art. 2:20 BW).

- Het onderzoek loopt en hier kunnen geen uitspraken over worden gedaan.
- Mocht het OM overgaan tot vervolging, dan is het uiteindelijk aan de rechter om de feiten te wegen en te waarderen en te beslissen of er sprake is van strafbaar handelen.
- Bij aankondiging van het onderzoek heeft het OM de CLW gevraagd haar activiteiten met onmiddellijke ingang te staken, de CLW heeft hier gehoor aan gegeven.
- Mijn ambtscollega de minister van JenV is politiek verantwoordelijk voor het OM en zal u informeren wanneer dit mogelijk is.
- Los van de eventuele strafbaarheid, druist deze werkwijze in tegen de zorgvuldige gedachtevorming die dit kabinet voorstaat rondom dit gevoelige thema.
- Vrijwillige levensbeëindiging is in Nederland slechts toegestaan vanuit de Euthanasiewet. De wet stelt dat alleen de arts straffeloos kan zijn bij het beëindigen van het leven van een ander of bij het daarbij behulpzaam zijn én daarbij moet voldoen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Voor ieder ander is hulp bij zelfdoding, of het verschaffen van middelen daartoe, een strafbaar feit.

Wat zijn uw ambities rond het voltooid leven-vraagstuk?

- In het regeerakkoord staat dat het kabinet grote zorgvuldigheid wil betrachten bij het overwegen van beleidswijzigingen op medisch-ethisch terrein.
- Dit vraagt in ieder geval om voldoende ruimte voor maatschappelijke discussie en politieke bezinning.
- De commissie Schnabel (2016) heeft onderzocht wat de juridische mogelijkheden en maatschappelijke dilemma's zijn met betrekking tot hulp bij zelfdoding aan mensen die hun leven voltooid achten. Daarbij keek de commissie ook naar de Euthanasiewet.
- De aanbevelingen van de commissie worden meegenomen in de kabinetsreactie op de derde evaluatie van de Euthanasiewet. De Kamer wordt hier voor de zomer over geïnformeerd.
- Verder zal een onderzoek worden gestart naar de omvang en omstandigheden van de groep mensen voor wie de door de commissie Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende oplossing biedt in de ogen van betrokkenen.
- Zoals ik aan u heb toegezegd, zal ik u de conceptonderzoeksopdracht toesturen, deze verstuur ik met de kabinetsreactie op de evaluatie van de euthanasiewet.

- Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving.
- In samenspraak met de Kamer zal het kabinet een brede discussie faciliteren over het waardig ouder worden, de reikwijdte en toepassing van de huidige euthanasiewetgeving en het onderwerp voltooid leven.

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e]@minvenj.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 5/8/2018 8:33:35 AM
Subject: FW: Factsheet en QenA Voltoid Leven
Received: Tue 5/8/2018 8:33:35 AM
[20180507Factsheet voltooid leven AO EthiekHA.docx](#)
[QenA Voltoid leven actualiteitenHA.docx](#)
[QenA Voltoid Leven ambities kabinetHA.docx](#)

Van: [5.1.2e] - BD/DRC/GC
Verzonden: maandag 7 mei 2018 16:43
Aan: [5.1.2e] [5.1.2e]'; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: Factsheet en QenA Voltoid Leven
Hoi, [5.1.2e],
Tref bijgaand mijn suggesties in track changes.
Groet,
[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

5 [5.1.2e]

Dup [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Factsheet

Onderwerp: Voltooid leven	
Kernboodschap	- Bij voltooid leven gaat het om mensen met een actieve stervenswens, waar geen medische grondslag voor is. - De commissie Schnabel (2016) onderzocht wat de juridische mogelijkheden en maatschappelijke dilemma's zijn met betrekking tot hulp bij zelfdoding aan mensen die hun leven voltooid achten. Daarbij keek de commissie ook naar de Euthanasiewet. - De commissie was van oordeel dat de groep van mensen die hulp bij zelfdoding wensen omdat zij hun leven voltooid achten en geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de huidige wetgeving, waarschijnlijk klein is. - U zult onderzoek laten uitvoeren naar de omvang en omstandigheden van de groep mensen voor wie de door de commissie Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende soelaas biedt in de ogen van betrokkenen. De conceptonderzoeksopdracht wordt voor de zomer met de Kamer gedeeld. - De aanbevelingen van de Commissie Schnabel neemt u mee in de kabinetsreactie op de derde evaluatie van de Euthanasiewet, die de Kamer voor de zomer ontvangt. - De Euthanasiewet stelt dat alleen de arts straffeloos kan zijn bij het beëindigen van het leven van een ander of bij het daarbij behulpzaam zijn én daarbij moet voldoen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Voor ieder ander is hulp bij zelfdoding, of het verschaffen van middelen daartoe, een strafbaar feit indien de dood daarop volgt.
Argumentatie	- Het ontbreekt voor dit kabinet op onderdelen aan voldoende informatie om weloverwogen en transparant een richting te kunnen kiezen. - Er is behoefte aan meer informatie over de omvang en omstandigheden van de groep mensen waarvoor de door de commissie-Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende soelaas biedt in de ogen van betrokkenen. - Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving.
Politieke afspraken (regeerakkoord, convenant, coalitieafspraken e.d.)	<u>Regeerakkoord: (zie ook factsheet euthanasie):</u> - Opstarten van een onderzoek naar omvang en omstandigheden groep die nu buiten de reikwijdte van de euthanasiewet lijkt te vallen. - In samenspraak met de Kamer, met behoud van ieders eigen positie en verantwoordelijkheid, faciliteren van een brede discussie over o.a. voltooid leven <u>Initiatiefwet D66:</u> - D66 bereidt een initiatiefwet voor die ouderen (75 jaar en ouder) met een voltooid leven de mogelijkheid biedt om hulp bij zelfdoding te krijgen ('Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek') <u>Toezeggingen</u> - De conceptonderzoeksopdracht Voltooid leven zal gezamenlijk met de kabinetsreactie op de evaluatie van de euthanasiewet aan uw Kamer gezonden worden - Voor de zomer zal u de Kamer informeren over de uitkomsten van de verkenning naar mogelijkheden voor regulering van de levering van stoffen waarvan bekend is dat deze gebruikt kunnen worden voor zelfdoding.

Feiten&cijfers	<u>Aanbevelingen en conclusies commissie Schnabel tav voltooid leven:</u> - De commissie Schnabel concludeert dat de Euthanasiewet voldoende ruimte zou bieden voor het merendeel van de 'voltooid leven'-problematiek. - De commissie verwacht dat de groep mensen die hun leven 'voltooid' achten en om die reden een actieve doodswens hebben, zonder dat hun doodswens gerelateerd is aan enige medische problematiek klein is. In de meeste gevallen zou sprake zijn van een opeenstapeling van ouderdomsklachten, die samen met verlieservaringen op andere terreinen tot ondraaglijk en uitzichtloos lijden. Stapeling van ouderdomsklachten is een medische grond die valt onder de Euthanasiewet. - De commissie adviseert om, wanneer er toch voor een voltooid leven-wet wordt gekozen, goed af te stemmen met de Euthanasiewet zodat het risico op ondermijning van deze wet zo klein mogelijk is. - De commissie adviseert een richtlijn voor extra consultatie op het terrein van psychosociale en zingevingproblematiek, wanneer er sprake is van voltooid levenswensen. - De commissie beveelt aan om gevoelens van "voltooidheid" te voorkomen en de laatste levensfase te herwaarderen.
Overig (zoals heikele punten en pers)	Beschikbaarheid en gebruik stoffen voor zelfdoding (QenA) - In de actualiteit hebben verschillende situaties bestaan waarbij bepaalde stoffen gebruikt of genoemd zijn voor zelfdoding. De ontwikkelingen rond de Coöperatie Laatste Wil, het tragische overlijden van <u>5.1.2e</u> (19) door een online bestelde stof zijn hier voorbeelden van. <u>Stoffen bij zelfdoding</u> - Het is onwenselijk dat het beeld kan zijn ontstaan dat stoffen voor zelfdoding gemakkelijk verkrijgbaar zijn. Zeker voor mensen die zich in een kwetsbare periode van hun leven bevinden. - U voert een verkenning uit naar mogelijke manieren om het gebruik van dergelijke stoffen voor zelfdoding tegen te gaan. Zoals u de Kamer al heeft toegezegd op 1 mei jl., zal u de Kamer voor de zomer informeren over de uitkomsten en vervolgstappen. - Het kabinet zet zich in om suïcide zoveel mogelijk terug te dringen, daarvoor zal de Staatsecretaris de Tweede Kamer voor de zomer informeren. <u>Coöperatie Laatste Wil:</u> - De CLW kondigde in september 2017 aan een stof voor zelfdoding beschikbaar te gaan stellen aan haar leden. Het OM heeft het bestuur van de CLW bij brief van 21 maart jl. geïnformeerd dat het een strafrechtelijk onderzoek is begonnen en heeft de CLW verzocht om de activiteiten met onmiddellijke ingang te staken. De CLW heeft aangegeven hieraan gehoor te zullen geven. - Onderzoek van het OM richt zich op mogelijke strafbare feiten, namelijk hulp bij zelfdoding (art. 294 Wetboek van Strafrecht) en het deelnemen aan een organisatie die als doel heeft om misdrijven te plegen (art. 140 Wetboek van Strafrecht). Naast dit strafrechtelijk onderzoek oriënteert het OM zich op civiele mogelijkheden, zoals een vordering bij de rechtbank om de coöperatie verboden te laten verklaren en te ontbinden (art. 2:20 BW) - Het onderzoek loopt en hier kunnen geen uitspraken over worden gedaan. - De minister van JenV draagt politieke verantwoordelijkheid voor het OM. <u>De casus van <u>5.1.2e</u> (19):</u> - <u>5.1.2e</u> overleed op 22 februari jl. nadat ze een online bestelde stof had ingenomen om haar leven te beëindigen. - Waarschijnlijk is dit een andere stof dan de stof die de CLW aankondigde te

	hebben gevonden. De zelfdoding van 5.1.2e stond daarmee los van de CLW, maar zorgde wel voor een opleving van het maatschappelijk debat rond het verstrekken van stoffen voor zelfdoding.
--	---

Actualiteiten Voltooid Leven: Gebruik stoffen voor zelfdoding

Wat gaat u doen om de beschikbaarheid en het gebruik van bepaalde stoffen voor zelfdoding tegen te gaan?

- Ik vind het zeer onwenselijk dat het beeld kan zijn ontstaan dat bepaalde stoffen voor zelfdoding gebruikt kunnen worden en dat deze stoffen gemakkelijk verkrijgbaar zijn.
- Zeker voor mensen die zich in een kwetsbare periode van hun leven bevinden.
- Momenteel voer ik een verkenning uit naar mogelijkheden ter regulering van de levering van stoffen waarvan bekend is dat deze gebruikt kunnen worden voor zelfdoding. Daarover zal ik u voor de zomer informeren.
- Dit Kabinet hecht grote waarde aan het terugdringen van het aantal suïcides. Mijn collega Paul Blokhuis zal u voor de zomer informeren over de inzet hiervoor.

Wat is de stand van zaken van het onderzoek van het OM naar de Coöperatie Laatste wil?

- Zoals u weet is het OM een strafrechtelijk onderzoek begonnen naar de CLW, in het kader van hulp bij zelfdoding (art. 294 WvSr) en het deelnemen aan een organisatie die als doel heeft om misdrijven te plegen (art. 140 WvSr).
- Naast strafrechtelijk onderzoek oriënteert het OM zich op civiele mogelijkheden, zoals een vordering bij de rechtbank

om de coöperatie verboden te laten verklaren en te ontbinden (art. 2:20 BW).

- Het onderzoek loopt en hier kunnen geen uitspraken over worden gedaan.
- Mocht het OM overgaan tot vervolging, dan is het aan de rechter om de feiten te beoordelen en te beslissen of er sprake is van strafbaar handelen.
- Bij aankondiging van het onderzoek heeft het OM de CLW gevraagd haar activiteiten met onmiddellijke ingang te staken, de CLW heeft hier gehoor aan gegeven.
- Mijn ambtgenoot van JenV is politiek verantwoordelijk voor het OM en zal u informeren wanneer dit aan de orde is.
- Los van de eventuele strafbaarheid, druist de werkwijze van CLW in tegen de zorgvuldige gedachtevorming die dit kabinet voorstaat rondom dit gevoelige thema.
- Vrijwillige levensbeëindiging is in Nederland slechts toegestaan in het kader van de Euthanasiewet. De wet stelt dat alleen de arts straffeloos kan zijn bij het beëindigen van het leven van een ander of bij het daarbij behulpzaam zijn én daarbij moet voldoen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Voor ieder ander is hulp bij zelfdoding, of het verschaffen van middelen daartoe, strafbaar.

Wat zijn uw ambities rond het voltooid leven-vraagstuk?

- In het regeerakkoord staat dat het kabinet grote zorgvuldigheid wil betrachten bij het overwegen van beleidswijzigingen op medisch-ethisch terrein.
- Dit vraagt in ieder geval om voldoende ruimte voor maatschappelijke discussie en politieke bezinning.
- De commissie Schnabel (2016) heeft onderzocht wat de juridische mogelijkheden en maatschappelijke dilemma's zijn met betrekking tot hulp bij zelfdoding aan mensen die hun leven voltooid achten. Daarbij keek de commissie ook naar de Euthanasiewet.
- De aanbevelingen van de commissie worden meegenomen in de kabinetsreactie op de derde evaluatie van de Euthanasiewet. Ik informeer de Kamer hier voor de zomer over.
- Verder zal ik een onderzoek starten naar de omvang en omstandigheden van de groep mensen voor wie de door de commissie Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende oplossing biedt in de ogen van betrokkenen.
- Zoals ik aan u heb toegezegd, zal ik u de conceptonderzoeksopdracht toesturen, deze verstuur ik met de kabinetsreactie op de evaluatie van de euthanasiewet.
- Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving.

- In samenspraak met de Kamer zal het kabinet een brede discussie faciliteren over het waardig ouder worden, de reikwijdte en toepassing van de huidige euthanasiewetgeving en het onderwerp voltooid leven.

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Wed 5/9/2018 10:51:09 AM
Subject: Nota aanbieding Jaarverslag RTE 2017.docx
Received: Wed 5/9/2018 10:51:09 AM
[Nota aanbieding Jaarverslag RTE 2017.docx](#)

Ha [5.1.2e],

Heb naar je nota gekeken en er paar aanvullingen in gedaan. Zie track changes in bijlage.

Ik zet hem omwille van de tijd (en de weekendtas voor dit weekend) schoon door.

Overigens vroeg ik me nog af of we weten wanneer [5.1.2e] het jaarverslag aan de TK wil toelichten. Is dat ook 17 mei? Kon het zo snel even niet achterhalen uit de mails.

Gr [5.1.2e]

Mr. [5.1.2e]

[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T [5.1.2e] | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

Dep. **VERTROUWELIJK**
Minister van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden
Afdeling Juridische,
Bestuurlijke en Operationele
Zaken

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

nota

Jaarverslag Regionale Toetsingscommissies Euthanasie
2017

Contactpersoon

5.1.2e

Telefoon

5.1.2e

Datum

2 mei 2018

Ons kenmerk

1. Doel nota

- U informeren over het bijgaande jaarverslag van de regionale toetsingscommissies euthanasie (RTE) over het jaar 2017;
- U adviseren akkoord te gaan met verzending aan de Eerste en Tweede Kamer door de minister van VWS mede namens u.

2. Aanleiding, gevraagde actie(s) en advies

In het jaarverslag leggen de RTE verantwoording af over de wijze waarop zij zaken toetsen aan de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (Wtl).

De minister van VWS zal het jaarverslag op **17 mei aanstaande om 10.30 uur** mede namens u in ontvangst nemen van de coördinerend voorzitter van de RTE, de heer

5.1.2e

. Hierna wordt het jaarverslag verzonden aan de Eerste en Tweede Kamer en wordt het jaarverslag op de website van de RTE geplaatst.

Tot de aanbidding van het jaarverslag op 17 mei is het jaarverslag – zoals gebruikelijk – onder embargo, met dien verstande dat de RTE ervoor hebben gekozen om op 7 maart jl. een nieuwsbericht de belangrijkste cijfers over het jaar 2017 al op eigen website te plaatsen. Dit nieuwsbericht is toen door diverse media opgepikt.

3. Toelichting op het advies

Het jaarverslag 2016 bevat geen bijzondere gevoeligheden voor u en uw ambtgenoot van VWS. Hierna volgt een beknopte weergave van de kernpunten die in het jaarverslag aan de orde komen, hier en daar voorzien van extra toelichting vanuit het departement.

Kernpunten:

- *Toename aantal meldingen*
In 2017 hebben de RTE 6585 meldingen van euthanasie ontvangen. Het betreft 4,4% van het totaal aantal mensen dat in Nederland in 2017 is overleden (150.027). In 2016 ontvingen de RTE 6091 meldingen ofwel 4% van het totale sterftcijfer (148.973).

Jaar	Stijging totaal aantal meldingen t.o.v. jaar ervoor
------	---

2009	13%
2010	19%
2011	18%
2012	7%
2013	15%
2014	10%
2015	4%
2016	10%
2017	8%

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechts-handhaving**
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden
Afdeling Juridische,
Bestuurlijke en Operationele
Zaken

Datum

Ons kenmerk

In 2017 zijn er twee meldingen van de BES-eilanden ontvangen. Daarmee komt het totale aantal meldingen uit de BES op vijf. De vorige meldingen dateren uit 2012, 2015 en 2016.

- *Onzorgvuldig beoordeelde meldingen*

In 2017 hebben de RTE in twaalf van de 6585 gevallen geoordeeld dat de arts niet conform de zorgvuldigheidseisen uit de wet heeft gehandeld (0,18%). Dit is vaker dan in 2016, toen ging het om tien gevallen.

- In zes van deze twaalf gevallen oordeelde de commissie dat niet voldaan was aan het vereiste van de medisch zorgvuldige uitvoering.
- In één zaken was niet voldaan aan het vereiste dat de arts ten minste één andere, onafhankelijke arts moet hebben geraadpleegd.
- Vier van de overige zaken betreffen de vereisten van een weloverwogen en vrijwillig verzoek, uitzichtloos en ondraaglijk lijden en het ontbreken van een andere redelijke oplossing; meestal in combinatie met elkaar.
- Tot slot was er één zaak waarin de arts niet voldaan heeft aan een extra vereiste dat gesteld wordt bij psychiatrische patiënten, te weten het raadplegen van een onafhankelijk psychiater die met name dient te beoordelen of de patiënt wilsbekwaam is ter zake van het verzoek, of het lijden uitzichtloos is en of er redelijke alternatieven ontbreken.

De aantallen zijn te klein om conclusies van algemene strekking aan te verbinden.

- *Door OM afgehandelde meldingen*

Het OM legt sinds 2016 zelf verantwoording af over de wijze waarop het meldingen heeft afgehandeld waarover door de RTE is geoordeeld dat de arts niet heeft gehandeld overeenkomstig de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Het OM doet dit in de zgn. jaarberichten die jaarlijks op de website van het OM worden gepubliceerd. Dit wordt derhalve niet langer opgenomen in het jaarverslag van de RTE.

- *Aard van de verzoeken*

Aandoening	Aantal 2016 (totaal = 6091)	Aantal 2017 (totaal = 6585)	Percentage 2017
Kanker	4137	4236	64,3%
Aandoeningen vh	411	374	5,7%

zenuwstelsel				Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken Datum Ons kenmerk
Hart- en vaataandoeningen	315	275	4,2%	
Longaandoeningen	214	226	3,4%	
Stapeling van ouderdomsaandoeningen	244	293	4,4%	
Dementie	141	169	2,6%	
Psychiatrische aandoeningen	60	80	1,2%	
Combinatie van aandoeningen		782	11,9%	
Overig	569	147	2,3%	

De complexe verzoeken, die in de media en politiek het meeste aandacht krijgen (dementie, psychiatrie en een stapeling van ouderdomsaandoeningen), vormen samen slechts 8,2% van het totaal aantal meldingen. Bij dementie ging het in veruit de meeste gevallen om patiënten in de beginfase van dementie, met andere woorden de fase waarin zij nog inzicht hadden in hun ziekte en in de symptomen.

- *Voorstel cassatie in het belang der wet*

Net als vorig jaar wordt ook in dit jaarverslag het onderwerp 'cassatie in het belang der wet' aangesneden. Dhr. 5.1.2e is een voorstander van het creëren van een wettelijke mogelijkheid daartoe in het kader van de toetsing van euthanasiezaken door de RTE. Op die manier zouden de RTE rechtsvragen kunnen voorleggen aan de Hoge Raad der Nederlanden. Gedacht moet worden aan ingewikkelde juridische kwesties, zoals euthanasie bij wilsonbekwamen die over een schriftelijke wilsverklaring beschikken, euthanasie bij psychiatrie en euthanasie op de grens van voltooid leven en 'stapeling van ouderdomsklachten' (medische grondslag). Door cassatie in het belang der wet in deze gevallen mogelijk te maken, kan volgens dhr. 5.1.2e rechtsvorming plaatsvinden zonder dat de arts onderwerp is van strafvervolgning. Het onderwerp komt ook aan bod in het in 2017 verschenen rapport van de evaluatie van de Euthanasiewet. Hierin wordt de aanbeveling gedaan om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheid om tegen oordelen van RTE cassatie in het belang der wet mogelijk te maken. De kabinetsreactie op deze evaluatie wordt op dit moment ambtelijk afgestemd met VWS en het OM. Het voornemen is om op de aanbeveling m.b.t. cassatie in het belang der wet te reageren met de toezegging dat dit (conform de aanbeveling) nader onderzocht zal worden.

Dhr. 5.1.2e heeft medio maart telefonisch aan ambtelijk JenV verzocht om met u kennis te mogen maken, net zoals hij dat eerder met uw ambtgenoot van VWS heeft gedaan ter kennismaking met de nieuwe bewindspersoon aldaar. Tevens heeft 5.1.2e tijdens dat telefonisch contact laten weten het onderwerp van cassatie in het belang der wet nog eens onder uw aandacht te willen brengen.

Ten behoeve van het inplannen van dit kennismakingsgesprek met u is een adviesformulier opgesteld dat in de lijn aan Protocol van DBO is gestuurd. Daarin wordt u nader geadviseerd over dit onderwerp. De kern van dit advies luidt om dhr. 5.1.2e op dit punt aan te horen en geen inhoudelijke reactie te geven, aangezien in de kabinetsreactie op de

evaluatie van de Euthanasiewet op bovengenoemde wijze zal worden gereageerd op de aanbeveling die in de evaluatie ten aanzien van dit onderwerp wordt gedaan.

Tevens wordt in het adviesformulier geadviseerd om de minister voor Rechtsbescherming bij deze kennismaking te laten aanschuiven, omdat de Wet op de rechterlijke organisatie – waarin het bijzondere rechtsmiddel van cassatie in belang der wet geregeld is – onder zijn portefeuille valt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden
Afdeling Juridische,
Bestuurlijke en Operationele
Zaken

Datum

Ons kenmerk

- *EuthanasieCode 2018*

Op korte termijn zal een geactualiseerde versie van de in 2015 gepubliceerde Code of Practice worden gepubliceerd, met de nieuwe naam "EuthanasieCode 2018". Het doel van deze Code om het met name voor artsen en consulenten inzichtelijk te maken hoe de RTE de wettelijke zorgvuldigheidseisen interpreteren en toepassen.

4. Politieke en bestuurlijke context

Het thema euthanasie staat zowel politiek als maatschappelijk al geruime tijd in de belangstelling. Met name de thema's euthanasie bij (vergevoerde) dementie en voltooid leven zijn onderwerp van discussie. Zo speelde onlangs de zaak omtrent de Coöperatie Laatste Wil (CLW), over het beschikbaar stellen van een zelfdodingsmiddel aan hun leden. Zoals u bent geïnformeerd is het Openbaar Ministerie een onderzoek gestart naar deze praktijk. Naar aanleiding van deze zaak zijn er door de SGP Kamervragen gesteld. De strekking van de beantwoording is dat er een strafrechtelijk onderzoek loopt naar de CLW en dat er een verkenning zal worden gestart naar de mogelijkheden om de verkoop van middelen die gebruikt kunnen worden voor zelfdoding te reguleren. VWS is inmiddels gestart met deze verkenning.

5.1.2i

5.1.2i

5. Communicatie

VWS heeft ons laten weten dat de heer 5.1.2e zijn jaarverslag zal toelichten aan de Tweede Kamer en dat dit akkoord is bevonden door uw ambtgenoot van VWS.

DCOM is geïnformeerd en er is een woordvoeringslijn opgesteld:

- Waardering uitspreken voor het werk van 5.1.2e;
- In de kabinetsreactie op de evaluatie van de Wtl zal nader worden ingegaan op het onderwerp 'cassatie in belang der wet' nu de wetsevaluatie op dit punt een aanbeveling bevat. Op dit moment kan hier niet op worden vooruitgelopen. Deze kabinetsreactie zal naar verwachting nog voor het zomerreces aan de Tweede Kamer worden toegestuurd.

6. Bijlagen

- Jaarverslag RTE 2017
- EuthanasieCode 2018

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl;
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 5/15/2018 7:43:31 AM
Subject: FW: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni
Received: Tue 5/15/2018 7:43:32 AM
[RE: afspraak](#)
[RE: afspraak](#)

T.i.

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: dinsdag 15 mei 2018 9:42

Aan: [5.1.2e] - BD/DBO

Onderwerp: FW: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Hoi [5.1.2e],

Een tijdje geleden meldde de NVVE (Nederlandse Vereniging voor Vrijwillig Levenseinde) zich bij JenV met het verzoek om een gesprek met Ferd. We hebben hier toen intern contact met jou over gehad en besloten werd om de NVVE te verwijzen naar VWS. Zie bijgaande correspondentie.

Intussen is uit contact van VWS met de NVVE gebleken dat de NVVE toch zaken op justitieterrein wil bespreken. Daarom aan jou het verzoek om aan Ferd voor te leggen of hij op vrijdag 1 juni a.s. bij het gesprek aanwezig wil/kan zijn, zodat beide bewindspersonen van VWS en JenV aan tafel zitten. Desgewenst kunnen we natuurlijk kijken naar andere mogelijkheden om JenV daar te vertegenwoordigen.

Hoor het graag!

Groet,

[5.1.2e]

Mr. [5.1.2e]

[5.1.2e]

Niet aanwezig op vrijdag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T [5.1.2e] | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: maandag 30 april 2018 10:05

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

CC: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: FW: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Ha [5.1.2e],

Zoals eerder door mij gemeld (n.a.v. vraag SG die je doorspeelde, zie bijgaand), heeft de NVVE zich gemeld bij VWS met verzoek om gesprek met MVWS. Dat gesprek staat op 1 juni a.s. gepland. Wij zouden daar in principe geen betrokkenheid meer bij hebben.

Uit onderstaand bericht van VWS blijkt echter dat de NVVE wel degelijk zaken op Justitieterrein wil bespreken: het vervolgingsbeleid van het OM. Vanwege de eerdere belangstelling van de SG mail ik je daarom even.

Zoals ik VWS al mailde lijkt het mij daarom alsnog verstandig dat ons ministerie daar aan tafel zit. Dit kan hetzij de minister zelf zijn, hetzij zijn ambtelijke ondersteuning namens hem. Op zich voel ik er niet veel voor om het OM zelf te laten aanschuiven (in persoon van Rinus), maar wellicht heeft de minister daar zelf andere ideeën over.

Mijn idee is om deze opties aan [5.1.2e] voor te leggen zodat zij bij de minister kan polsen wat zijn wensen zijn. Eens?

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: maandag 30 april 2018 9:47

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e]; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

CC: [5.1.2e] [5.1.2e]

Onderwerp: RE: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Reste [5.1.2e],

Dat hangt een beetje af van de beschikbaarheid van het OM deze week voor afstemming. Ik zal even polsen.

5.1.2i

Vraag me wel even af of het dan verstandig is dat alleen jullie minister het gesprek voert met de NVVE. Aanvankelijk zat onze PA (na overleg met minister Grapperhaus) op de lijn dat dit primair voor VWS was. Maar dit agendapunt valt bij uitstek onder de verantwoordelijkheid van onze minister.

Ik zal ook bij onze PA navragen of dit tot ander inzicht leidt.

Gr 5.1.2e

Mr. 5.1.2e

5.1.2e

Niet aanwezig op vrijdag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 5.1.2e | Gebouw Noord 19^e

www.rijksoverheid.nl/venj

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: 5.1.2e 5.1.2e) [5.1.2e] @minvws.nl

Verzonden: maandag 30 april 2018 9:39

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

CC: 5.1.2e 5.1.2e)

Onderwerp: FW: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Ha 5.1.2e en 5.1.2e,

Zie onderstaande mail: op 1 juni voert onze minister het kennismakingsgesprek met de NVVE. In navraag bij hen over de gesprekspunten, blijkt dat ze het graag willen hebben over de lijn van het OM bij door de RTE als onzorgvuldig aangemerkte euthanasiezaken, en de lijn van het OM richting de CLW. We willen alvast aan de NVVE aangeven dat onze minister hier niet over gaat, maar zouden graag aan jullie willen vragen of jullie iets kunnen aanleveren wat wij aan de minister kunnen meegeven. Zou dat lukken ergens deze week?

Groetjes,

5.1.2e

Van: 5.1.2e [5.1.2e] @nvve.nl

Verzonden: maandag 30 april 2018 8:33

Aan: 5.1.2e 5.1.2e)

Onderwerp: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Dag 5.1.2e,

Het gaat de NVVE in eerste instantie om een kennismakingsgesprek. We willen graag aangeven wie we zijn, waar we voor staan en wat we in de (nabije) toekomst willen bereiken.

Daarnaast zijn er actuele ontwikkelingen die we graag ter sprake willen brengen. Het Openbaar Ministerie hanteert in onze ogen een nieuwe lijn met betrekking tot onderzoek naar euthanasiezaken die door de RTE als 'onzorgvuldig' zijn aangemerkt. Het ministerie van Justitie en Veiligheid verwijst ons naar VWS voor de achtergrond daarvan. We zijn daar zeer benieuwd naar. Dat geldt ook voor de benadering van het OM en het ministerie van VWS ten aanzien van het optreden van de Coöperatie Laatste Wil.

Wat de door jou genoemde publiekscampagne betreft, beloofde het regeerakkoord het volgende (pagina 18):

- De minister van Volksgezondheid zal de aanbevelingen van de commissie-Schnabel, waaronder verruiming van de kennis over en bekendheid met de euthanasiewetgeving (verbeteren van de kennis over de Euthanasiewet onder artsen en patiënten en het in bepaalde situaties raadplegen van een extra consultant), ter hand nemen in samenhang met de derde evaluatie van de euthanasiewetgeving.
- Er zal een onderzoek gestart worden naar de omvang en omstandigheden van de groep mensen voor wie de hierboven door de commissie-Schnabel genoemde ruime interpretatie en toepassing van de bestaande euthanasiewetgeving onvoldoende soelaas biedt in de ogen van betrokkenen.

In samenspraak met de Kamer, met behoud van ieders eigen positie en verantwoordelijkheid, zal het kabinet een brede discussie faciliteren over het waardig ouder worden, de reikwijdte en toepassing van de huidige euthanasiewetgeving en het onderwerp voltooid leven. Met de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet bezien wat het te doen staat en kan de Kamer zelfstandig besluiten over initiatiefwetgeving.

Uit antwoorden op Kamervragen van de heer Van der Staaij blijkt evenwel dat de geplande brede discussie zich zal beperken tot

het onderwerp palliatieve zorg. Wij zijn benieuwd hoe de minister alsnog uitvoering geeft aan de toezegging in het regeerakkoord. Van de beantwoording van die vraag hangt uiteraard ook af op welke wijze de NVVE haar campagne op dit onderwerp gaat vormgeven.

Ik hoop je vragen hiermee voldoende te hebben beantwoord.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @nvve.nl

Aanwezig: Ma, Di, Wo, Do, Vr

5.1.2e

Postbus 75331

1070 AH Amsterdam

www.nvve.nl

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @minvws.nl

Verzonden: donderdag 26 april 2018 13:21

Aan: 5.1.2e 5.1.2e @nvve.nl

CC: 5.1.2e @nvve.nl 5.1.2e @nvve.nl

Onderwerp: Kennismakingsgesprek NVVE - minister De Jonge 1 juni

Dag 5.1.2e,

Op 1 juni staat het kennismakingsgesprek gepland tussen minister De Jonge en de NVVE. Dit overleg bereid ik voor hem voor.

Daarvoor heb ik graag contact met je. Zijn er specifieke agendapunten die de NVVE wil bespreken?

Ook begreep ik uit eerder contact tussen jou en mijn collega 5.1.2e dat de NVVE plannen ontwikkelt (en wellicht nu rondheeft) omtrent de verruiming van de kennis over en bekendheid met de euthanasiewetgeving en het faciliteren van een brede discussie over de euthanasiewetgeving en het thema voltooid leven. Indien mogelijk zou ik graag de minister willen informeren over deze plannen (kan ook op hoofdlijnen). Zou je mij kunnen helpen met informatie hierover?

Zou je mij begin volgende week hierover kunnen informeren? Indien gewenst kunnen we ook begin volgende week even bellen om het een en ander door te spreken.

Ik hoor graag van je.

Hartelijke groet,

5.1.2e

Mw.

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport | Directie Publieke Gezondheid, cluster ethiek |

Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag |

5.1.2e

5.1.2e

@minvws.nl

www.rijksoverheid.nl |

To: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW [5.1.2e]@minjenv.nl
Cc: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e]@minvenj.nl
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Wed 4/18/2018 11:28:29 AM
Subject: RE: afspraak
Received: Wed 4/18/2018 11:28:30 AM

[5.1.2e], hoor net van VWS dat de NVVE zich al snel tot VWS had gewend na mijn verwijzing. Er staat nu een gesprek gepland op vrijdag 1 juni a.s.

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: woensdag 18 april 2018 13:03
Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: afspraak

Ok, graag.

From: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Sent: woensdag 18 april 2018 12:24
To: [5.1.2e] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Cc: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Subject: RE: afspraak

[5.1.2e],
Heb 28 maart jl. van VWS vernomen dat ik de NVVE naar hen (in persoon van mijn counterpart [5.1.2e]) kon verwijzen. Zie bijgaand. Dat heb ik vervolgens in een mail aan de NVVE gedaan.
Wij hebben er vanuit JenV dus verder geen bemoeienis mee. Ik zal nog even bij VWS informeren of er al een datum bekend is.

Gr [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: woensdag 18 april 2018 12:11
Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: afspraak

Besten,
[5.1.2e] vraagt zich af hoe dit verder gelopen is en of we daarbij zijn "aangesloten"? Ik interpreteer het zo dat hij wil weten of wij weten of er idd een gesprek heeft plaatsgevonden, en/of dat we moeten verwachten dat de NVVE op enig moment weer bij ons op de stoep staat. Weten jullie daar meer van?

Gr. [5.1.2e]

From: 5.1.2e - BD/DJOA
Sent: woensdag 28 maart 2018 11:10
To: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Cc: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Subject: RE: afspraak

Thx!

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:36
Aan: [5.1.2e] 5.1.2e BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA
CC: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: afspraak

Ik heb [5.1.2e] gevraagd het met VWS af te stemmen
Met vriendelijke groet,

mr. [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M [5.1.2e]
[5.1.2e]@minvenj.nl
www.rijksoverheid.nl/venj

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: woensdag 28 maart 2018 10:35
Aan: 5.1.2e - BD/DJOA
CC: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: afspraak

Hadden we al gedaan 5.2

Het kwam ook al via de PA vd Minister bij ons. Lijn vd PA was verwijzen naar VWS. Wij hebben dat streven ondersteund.

Gr. 5.1.2e

From: 5.1.2e - BD/DJOA

Sent: woensdag 28 maart 2018 10:26

To: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Subject: FW: afspraak

Hoi 5.1.2e,

Zou je dit op willen laten pakken?

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e BD/DRC

Verzonden: woensdag 28 maart 2018 9:18

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA

Onderwerp: FW: afspraak

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: Secretariaat - Minister van Veiligheid en Justitie <5.1.2e @minvenj.nl>

Datum: woensdag 28 mrt. 2018 8:02 AM

Aan: 5.1.2e - BD/DGRR <5.1.2e @minvenj.nl>, 5.1.2e 5.1.2e BD/DRC <5.1.2e @minvenj.nl>

Onderwerp: FW: afspraak

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @nvve.nl

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 10:36

Aan: Grapperhaus, F.B.J. - BD/AL

CC: 5.1.2e - BD/AL; Secretariaat - SG

Onderwerp: afspraak

Geachte heer Grapperhaus, Excellentie,

5.1.2e

Het onderwerp euthanasie houdt de gemoederen flink bezig. De NVVE behartigt al meer dan 40 jaar de belangen van mensen die een waardig levenseinde zoeken. Inmiddels hebben wij 167.000 leden en worden wij veel gevraagd voor adviezen en commentaren. Ik zou het op prijs stellen wanneer ik daarover, met mijn directeur 5.1.2e 5.1.2e, een onderhoud met U mag hebben. Met het doel informatie te verschaffen over onze werkwijze en de dilemma's die wij tegenkomen.

Zoudt u ons een datumvoorstel willen doen?

Vriendelijke groet,

mr. dr. 5.1.2e 5.1.2e

Via 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @nvve.nl

Aanwezig: Ma, Di, Do, Vrij

5.1.2e

Postbus 75331

1070 AH Amsterdam

www.nvve.nl

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e]@minjenv.nl]; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[[5.1.2e]@minvenj.nl];
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Tue 5/22/2018 5:26:11 PM
Subject: Gesprek minVWS met NVVE 1 juni a.s.
Received: Tue 5/22/2018 5:26:11 PM

Dames,

Op 1 juni as staat van 16.00-16.45 een kennismakingsgesprek gepland tussen minVWS en de NVVE. Eerder had de NVVE ook om kennismaking met onze minister gevraagd, maar toen hebben we ze - na afstemming met de PA - verwezen naar VWS (want primair aan zet op dit dossier).

Onlangs bleek echter dat NVVE ook vervolgingsbeleid OM en CLW aan de orde wil stellen. Daarom heb ik de PA gevraagd wat onze minister wil: alsnog zelf aanschuiven bij zijn ambtsgenoot of een ambtelijke vertegenwoordiging. Heb lang op een reactie gewacht, maar zonet vernam ik van [5.1.2e] dat Ferd het prima vindt als zijn ambtenaren hem vertegenwoordigen.

Nu is de vraag of en wie er tijd voor kan/wil vrijmaken. Misschien morgen even bespreken? Zoals gezegd ben ik vanaf 1 juni met vakantie, dus vrees dat het op een van jullie aankomt. Voordeel is wel dat het een kwestie is van aanschuiven en 'opzitten'. Spreekteksten voor minVWS op ons terrein (oa over lopende onderzoeken enzo) al zijn afgestemd met ons.

Geen bestuurlijke aangelegenheid

Tot morgen!

Gr [5.1.2e]

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @minvws.nl
Cc: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ 5.1.2e @minvenj.nl; 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 5/24/2018 9:40:10 AM
Subject: RE: nota nvve 1 juni
Received: Thur 5/24/2018 9:40:10 AM

Hoi 5.1.2e,

5.1.2e kan bij het gesprek met de NVVE aanwezig zijn. Onze minister vond het idd prima om een ambtelijke afvaardiging namens hem te laten deelnemen.

Zou je 5.1.2e even willen laten weten waar ze volgende week verwacht wordt?

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @minvws.nl

Verzonden: woensdag 23 mei 2018 12:23

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: nota nvve 1 juni

Dank! Ik kreeg inmiddels via onze PA te horen dat hij contact had met jullie PA en dat Grapperhaus niet zou aansluiten, maar het wel wenselijk is als er iemand van jullie bij is. Zou een van jullie dat lukken?

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ 5.1.2e @minvenj.nl

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 13:28

Aan: 5.1.2e 5.1.2e

Onderwerp: RE: nota nvve 1 juni

Hoi 5.1.2e,

De nota is prima.

Had vorige week bij onze PA vraag uitgezet wat onze minister wil: zelf aanschuiven, ambtenaren laten aanschuiven, of niks. Daarop geen reactie ontvangen. Het was een hectische week op meerdere fronten voor onze minister, dus vrees dat dat heeft meegespeeld.

Nu maar weer app naar de PA gestuurd. Hoop daar snel een reactie op te krijgen. In principe zou de woordvoering door jullie minister zoals voorgesteld in je nota ook kunnen volstaan. Maar het is meer de vraag of Grapperhaus beleefdheidshalve erbij wil aanschuiven. Of dat agendatechnisch nog haalbaar is, weet ik uiteraard niet. Zodra ik iets weet, hoor je het.

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @minvws.nl

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 13:09

Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: nota nvve 1 juni

Hoi 5.1.2e,

Ik heb de stukken nu echt de lijn in moeten doen, bijgevoegd de nota ter voorbereiding. Ik heb de delen over het OM bij de als onzorgvuldig beoordeelde zaken en bij de CLW letterlijk overgenomen uit de eerder opgestelde QenA's omtrent de laatst aangekondigde mondelinge vragen over de gestelde terughoudendheid van artsen mede door de houding van het OM, en de QenA's voor het AO van de 31ste. Beide zijn dus met jullie afgestemd eerder, daarom verwacht ik niet dat er iets in staat wat niet klopt. Indien wel: laat mij het dan vooral nog weten. Net als of er nog iemand van jullie aanschuift.

Groet,

5.1.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

OPENBAAR MINISTERIE

Voorzitter College van procureurs-generaal

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Prins Clauslaan 16

2595 AJ Den Haag

Minister van Justitie en Veiligheid

d.t.v.

en/of

Postbus 20301

2500 EH 'S-GRAVENHAGE

T

www.om.nl

Uitsluitend per e-mail

Datum 18 juli 2018
Onderdeel Bestuurlijke en Juridische Zaken
Ons kenmerk PaG/BJZ/52271
Contactpersoon mr.
Doorkiesnummer(s)
Bijlage(n) 2
Onderwerp vervolg strafrechtelijk onderzoek
Coöperatie Laatste Wil

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte heer Grapperhaus,

Bij ambtsbericht van 21 maart 2018 heeft het College van procureurs-generaal (hierna: het College) u geïnformeerd over het starten van een strafrechtelijk onderzoek naar de Coöperatie Laatste Wil (CLW) en haar leden. Een afschrift van dit ambtsbericht treft u bijgaand aan (**bijlage 1**). Inmiddels heeft de hoofdofficier van justitie van het arrondissementsparket Midden-Nederland het College bericht over het vervolg van dit strafrechtelijk onderzoek. Ik bericht u hierbij het volgende.

Aanleiding strafrechtelijk onderzoek

Zoals in het ambtsbericht van 21 maart 2018 is aangegeven waren de berichten in de media dat de CLW een niet nader genoemd zelfmoordpoeder aan haar leden zou gaan verstrekken en daarvoor de faciliteiten wilde aanreiken, voor het Openbaar Ministerie aanleiding om een strafrechtelijk onderzoek te starten. De verdenking was gericht op mogelijke hulp bij zelfdoding (artikel 294 van het Wetboek van Strafrecht) en het in georganiseerd verband faciliteren van hulp bij zelfdoding (artikel 140 Wetboek van Strafrecht).

Gesprek met de CLW

In het kader van dit strafrechtelijk onderzoek heeft de politie op 21 maart 2018 in opdracht van de zaakofficier van justitie een brief uitgereikt aan het bestuur aan de CLW, gevestigd in Woerden. Hierbij is de CLW er op gewezen dat het

(voorgenomen) handelen strafbaar is. Tevens is de CLW aangezegd haar activiteiten binnen bepaalde tijd te staken.

Op verzoek van de CLW heeft er op 26 maart 2018 een gesprek plaatsgevonden op het parket Midden-Nederland met onder meer de zaakofficier van justitie en de plaatsvervangend hoofdofficier van justitie. De CLW heeft tijdens dat gesprek laten weten dat zij noch haar leden het zelfmoordpoeder had besteld. Voorts heeft de CLW toegezegd met onmiddellijke ingang haar activiteiten in die richting te stoppen. De CLW heeft tot op heden niet bekend gemaakt om welk zelfmoordpoeder het gaat.

Het Openbaar Ministerie heeft tijdens het gesprek aangegeven het strafrechtelijk onderzoek nog niet te staken maar de CLW en haar bewegingen nog enige tijd nauwlettend te zullen monitoren. Tijdens deze monitoring zijn de landelijke schouwartsen en de Forensische Opsporing van de politie verzocht scherp te zijn op suïcides, waarbij mogelijk gebruik zou zijn gemaakt van een zelfmoordpoeder en de mogelijke betrokkenheid van CLW hierbij. Hoewel er meerdere suïcides zijn gemeld, is niet gebleken van betrokkenheid van de CLW bij die suïcides, anders dan dat zij mogelijk de overledene heeft geïnspireerd in de wijze waarop de suïcide is gepleegd.

Een voorbeeld van een dergelijke suïcide - die tot veel publiciteit heeft geleid -, is het overlijden van 5.1.2e 5.1.2e; een 19-jarig meisje dat het middel natriumnitriet tot zich had genomen. Uw departement is hierover op ambtelijk niveau bij e-mail van 9 maart 2018 geïnformeerd. Ook bij dit overlijden is geen enkele betrokkenheid van de CLW gebleken.

Op 28 mei 2018 verscheen een nieuwsbericht over een ledenvergadering van de CLW die had plaatsgevonden. Tijdens deze ledenvergadering zouden leden van de CLW een pleidooi voor ongehoorzaamheid hebben gehouden. Het Openbaar Ministerie heeft de CLW om een reactie gevraagd. De CLW heeft via haar raadsman op 2 juli 2018 laten weten dat haar activiteiten op dit gebied beëindigd zijn en blijven.

Tijdens een nieuwsuitzending op 8 juli 2018 over de CLW kwam aan de orde dat er meerdere leden van de CLW zijn die op eigen initiatief aan een zelfmoordpoeder zijn gekomen. Van enige betrokkenheid van de CLW blijkt niet uit deze uitzending.

Sluiting strafrechtelijk onderzoek

Nu niet is gebleken dat de CLW zich bezig houdt met voorbereidingshandelingen ten aanzien van hulp bij zelfdoding, heeft de zaakofficier van justitie besloten het strafrechtelijk onderzoek te sluiten. De CLW zal hierover binnenkort schriftelijk worden geïnformeerd. De zaakofficier van justitie heeft echter wel de schouwartsen en de Forensische Opsporing gevraagd toekomstige suïcides te

blijven monitoren. Ook wordt er op dit moment een handleiding met zelfmoordpoeder opgesteld, die de schouwartsen en de Forensische Opsporing bij hun bevindingen kunnen betrekken.

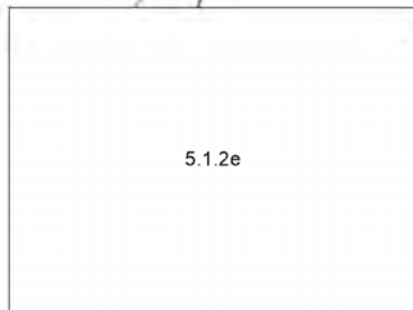
Mocht de CLW in de toekomst weer nieuwe mogelijke strafrechtelijke activiteiten ontplooiën, dan zal er direct een strafrechtelijk onderzoek worden opgestart.

Persbericht

Zoals u weet heeft deze kwestie rondom de CLW al veel (media)belangstelling gehad. Deze beslissing van het Openbaar Ministerie zal nieuwe persaandacht genereren. Het bijgevoegde persbericht geeft uitleg hoe het Openbaar Ministerie tot deze beslissing is gekomen (**bijlage 2**). Dit persbericht zal op de website van het Openbaar Ministerie worden geplaatst. Voorafgaand aan de publicatie zal uw departement op ambtelijk niveau worden geïnformeerd.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Algemeen,

5.1.2e

Bijlage 1

Strafrechtelijk onderzoek naar Coöperatie Laatste Wil gesloten

Het Openbaar Ministerie (OM) Midden-Nederland heeft het strafrechtelijke onderzoek naar de Coöperatie Laatste Wil (CLW) deze week gesloten. In de periode dat het onderzoek heeft gelopen, is niet gebleken dat de coöperatie zich schuldig heeft gemaakt aan hulp bij zelfdoding of dat zij anderszins strafbare feiten zou hebben gepleegd. Deze beslissing is schriftelijk aan het bestuur van CLW meegedeeld.

Het OM heeft de coöperatie gevolgd sinds september 2017 toen bekend werd dat ze een zelfdodingsmiddel, aangeduid als middel X, ter beschikking wilden stellen aan hun leden. Toen medio maart bekend werd dat inkopers het middel daadwerkelijk zouden gaan bestellen, is een strafrechtelijk onderzoek gestart. Het bestuur van de CLW is erop gewezen dat hulp bij zelfdoding, inclusief het verschaffen van middelen daartoe, strafbaar is (artikel 294 Wetboek van Strafrecht). Ook het in georganiseerd verband faciliteren van hulp bij zelfdoding levert een strafbaar feit op (artikel 140 Wetboek van Strafrecht). Alleen de arts die in het kader van een euthanasie het leven van een ander beëindigt of daarbij behulpzaam is én daarbij voldoet aan de wettelijke zorgvuldigheidsnormen, is straffeloos.

In het gesprek met het bestuur dat daarop volgde, gaf het bestuur aan dat er nog geen zelfmoordpoeder was besteld en zegde toe de activiteiten te zullen staken. Het bestuur wilde niet bekend maken wat het middel X precies is. Hierop heeft het OM besloten een periode de ontwikkelingen te monitoren. In deze periode is niet gebleken dat de coöperatie nog actief was met de voorbereidingshandelingen voor hulp bij zelfdoding. Er is niet gebleken van betrokkenheid van de CLW bij suïcides waarbij een poeder was gebruikt, noch bij de oproep van CLW-leden tot ongehoorzaamheid, noch bij de melding door leden dat zij het poeder op eigen initiatief hadden gekocht. Nu alles erop wijst dat de coöperatie de activiteiten ten aanzien van de (voorbereiding van) de hulp bij zelfdoding heeft gestaakt, heeft de officier van justitie van het parket Midden-Nederland besloten het onderzoek te sluiten.

Bijlage 2

OPENBAAR MINISTERIE

Parket-Generaal

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Minister van Justitie en Veiligheid
mr. F. Grapperhaus
d.t.v. mw. mr.
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Uitsluitend per e-mailbericht

Datum 21 maart 2018
Onderdeel Bestuurlijke en Juridische Zaken
Ons kenmerk PaG/BJZ/51785
Contactpersoon mw. mr.
Doorkiesnummer(s) 088 – 699 8864
Onderwerp Melding gevoelige zaak: onderzoek naar coöperatie laatste wil

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Geachte heer Grapperhaus,

Door middel van dit ambtsbericht informeer ik u over een gevoelige zaak, te weten dat het Openbaar Ministerie besloten heeft een strafrechtelijk onderzoek te starten naar de gedragingen van de Coöperatie Laatste Wil (hierna: CLW).

Hieronder zal ik ingaan op de aanleiding van dit onderzoek dat onder leiding van de officier van justitie in Midden Nederland, in samenwerking met het Functioneel Parket, zal worden uitgevoerd.

Aanleiding

Begin september 2017 kondigde CLW¹ aan dat het onder haar leden een middel zou gaan verspreiden waarmee deze leden, op een door hen gekozen moment, hun leven zouden kunnen beëindigen. Vanaf dat moment heeft het College zich grondig beraden over het bestaan van een verdenking, de eventueel te nemen stappen en de opportuniteit van optreden.

Alvorens in te gaan op de uitkomst van deze verkenning, leidend tot het hiervoor genoemde strafrechtelijk onderzoek, zal ik eerst ingaan op de organisatie die in onderzoek is.

¹ Zie onder meer <https://nos.nl/video/2191009-cooperatie-laatste-wil-nieuw-zelfdodingsmiddel-gevonden.html>.

hand liggende strafbare feiten als de handel in verdovende middelen. Dit beeld is onjuist. Ook rechtspersonen met een min of meer ideële doelstelling, zoals de CLW, kunnen onder deze beschrijving vallen. De wetgever heeft dit artikel immers opgenomen in het Wetboek van Strafrecht in titel V van boek 2 (misdrijven tegen de openbare orde) zodat geen onderscheid wordt gemaakt naar de aard van het misdrijf waarop het oogmerk is gepleegd.

Opportuniteit

In de beoordeling van de vraag of het Openbaar Ministerie dient op te treden, is ook uitgebreid stilgestaan bij de opportuniteit van strafrechtelijk optreden.

Artikel 10 van de Grondwet waarborgt het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, evenals artikel 8 EVRM (recht op privacy en familie- en gezinsleven). Dit recht omvat tevens het recht op zelfbeschikking, waar mogelijk ook het recht van een zelfgekozen dood onder zou kunnen vallen. Dit valt op te maken uit de uitspraak van het EHRM van 29 augustus 2002 in de zaak *Pretty* tegen het Verenigd Koninkrijk³ waarin een ALS-patiënte via het EHRM trachtte af te dwingen dat haar echtgenote straffeloos zou zijn indien hij haar bij zelfdoding zou helpen. Zonder die hulp, zo betoogde Diane Pretty, zou zij een *"undignified and distressing end to her life"* te wachten staan.

Het EHRM wilde in deze zaak niet bij voorbaat uitsluiten dat een wettelijk verbod op hulp bij zelfdoding *"[...] constitutes an interference with her right to respect for private life as guaranteed under Article 8 § 1 of the Convention"*.

Hoewel het EHRM in deze zaak uiteindelijk oordeelde dat geen sprake was van een schending van het EVRM, valt uit de uitspraak af te leiden dat het recht op zelfdoding als uitvloeisel van het in artikel 8 gewaarborgde recht op 'familial life' niet is uit te sluiten. Het EHRM overwoog daartoe:

The very essence of the Convention is respect for human dignity and human freedom. Without in any way negating the principle of sanctity of life protected under the Convention, the Court considers that it is under Article 8 that notions of the quality of life take on significance. In an era of growing medical sophistication combined with longer life expectancies, many people are concerned that they should not be forced to linger on in old age or in states of advanced physical or mental decrepitude which conflict with strongly held ideas of self and personal identity.

³ *Pretty v. het Verenigd Koninkrijk*, application no. 2346/02, Straatsburg 29 april 2002.

Datum 21 maart 2018
Oms kenmerk PaG/BJZ/51785
Pagina 5/5

Persbericht

Over de beslissing een strafrechtelijk onderzoek te starten zal het Openbaar Ministerie een persbericht uitbrengen.

Over relevante vervolgstappen in deze gevoelige zaak zal ik u nader informeren.

Hoogachtend,

Het College van procureurs-generaal,

5.1.2e

To: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]@minvws.nl; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]@minvws.nl
Cc: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e] [5.1.2e]@minvenj.nl; [5.1.2e] -
BD/DJOA/JBOZ [5.1.2e] [5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 8/2/2018 2:29:36 PM
Subject: RE: Afspraak
Received: Thur 8/2/2018 2:29:36 PM

Hoi [5.1.2e],

Ik bespreek jullie voorkeur hier ook nog even. Je hoort van me!

Gr [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

To: [redacted] - BD/DWJZ/JZW [redacted]@minjenv.nl]
From: [redacted] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Mon 8/6/2018 7:05:54 AM
Subject: RE: Afspraak
Received: Mon 8/6/2018 7:05:54 AM

Prima! Idd goed om van onze kant de wettelijke kaders nog eens duidelijk te maken. Ik hoor het wel.

Gr 5.1.2e

	5.1.2e
	5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

	5.1.2e
5.1.2e	

Duplicaat

5.1.2e
5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1	5.1.2e
-----	--------

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

	5.1.2e
5.1.2e	

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e		

5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e		

5.1.2e

5.1.2e

	5.1.2e
--	--------

5.	5.1.2e
----	--------

	5.1.2e
--	--------

Duplicaat

To: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW [5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 8/9/2018 2:48:45 PM
Subject: RE: Afspraak
Received: Thur 8/9/2018 2:48:45 PM

[5.1.2e], was ik helemaal vergeten, maar heb je over onderstaande nog nieuws van [5.1.2e]?

Gr [5.1.2e]

-----Oorspronkelijk [5.1.2e]
[5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: vrijdag 3 augustus 2018 9:41
Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: RE: Afspraak

Hoi [5.1.2e],

Ik neem het in het actualiteitenoverzicht op voor maandag en bespreek het dan met [5.1.2e]. Ik zie er ook wel voordelen in, maar dan om het stelsel nog eens goed neer te zetten richting CLW en ze erop aan te spreken dat ze zich aan de regels moeten houden. Dat is waarschijnlijk een andere insteek dan zij verwachten, maar zal wel meer in de richting komen van wat de bewindslieden willen. [5.1.2e] en [5.1.2e] kunnen dat gesprek prima samen voorbereiden. Ik laat je maandag weten wat de gedachten van [5.1.2e] hierbij zijn.

Groeten
[5.1.2e]

Met vriendelijke groet,

mr [5.1.2e]
[5.1.2e]

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T 070 370 73 19
M [5.1.2e]
[5.1.2e]@pids.justid.nl
www.rijksoverheid.nl/jenv

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: donderdag 2 augustus 2018 10:02
Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: FW: Afspraak

Ha [5.1.2e],

Heb contact gehad met VWS over dat verzoek van de CLW om een gesprek met Grapperhaus. Had dus richting VWS m'n twijfels over het nut van zo'n gesprek laten doorschemeren. VWS ziet echter wel het nut ervan in, vooral voor hun minister. Dat begrijp ik wel.

We kunnen m.i. 2 dingen doen:

- een gesprek tussen CLW en alleen minister VWS (want vooral minVWS heeft belang): strafrechtelijk is er niets te melden, maar we kunnen desgewenst input leveren. [5.1.2e] zou dit kunnen voorbereiden, in afstemming met [5.1.2e].
- een gesprek tussen CLW, minVWS en minJenV, puur ter kennismaking. CLW heeft nog nooit met Grapperhaus kennis gemaakt, dus dat zou dan mooi kunnen plaatsvinden. Inhoudelijk kunnen we ook dan niets melden, maar dan heeft de CLW iig het gevoel dat ze door beide bewindspersonen zijn aangehoord. Gesprek kan ook dan door [5.1.2e] worden voorbereid.

Het is mij een beetje om het even, ik kan me in beide opties vinden. Al vind ik de eerste optie een wat 'kille' richting de CLW. Wellicht is optie 2

strategisch wat handiger: dan kweekt misschien wat goodwill (in de zin van dat ze op 'audiëntie' mochten komen), waardoor ze zich koest houden. En misschien wil Grapperhaus ook eens zien wie er schuil gaan achter de CLW?

Heb jij een voorkeur? Of misschien heeft [5.1.2e] er een [5.1.2e] idee bij, gelet op de gedoetjes die de minister nu allemaal heeft?

Gr [5.1.2e]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [5.1.2e] [5.1.2e] ([5.1.2e]@minvws.nl)

Verzonden: donderdag 2 augustus 2018 9:31

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] [5.1.2e])

CC: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Afspraak

Dag [5.1.2e],

Ik heb het verzoek van de CLW hier intern besproken. Voor zover ik weet is er bij ons geen verzoek binnen gekomen, maar wij staan er welwillend tegenover om samen met JenV een gesprek met de CLW aan te gaan. Dan zou ik wel in het contact met de CLW willen benadrukken dat wij niet gaan over de afwegingen van het OM en ook geen afspraken met de CLW gaan maken over hun handelen. Wat we wel kunnen aanbieden is een kennismakend gesprek.

Dat heeft onze minister al gedaan met een aantal partijen uit het veld en nu het strafrechtelijk onderzoek is geëindigd, zie ik geen reden om niet met de CLW in gesprek te gaan. Bovendien zijn zij uitgenodigd en aanwezig geweest bij een bijeenkomst die wij recent hadden georganiseerd rond input voor het voltooid leven-onderzoek. Contacten op ambtelijk niveau zijn er dus gewoon.

Ook politiek zie ik veel reden voor een gesprek: onze minister had toentertijd toegezegd met de CLW in gesprek te gaan, maar hield dat af toen het strafrechtelijk onderzoek ging lopen. Vermoedelijk zal de CLW de komende tijd nog wel vaker in de media komen, wat dan politieke aandacht blijft houden. Dan zou het stevig overkomen om wel in gesprek te zijn geweest.

Kunnen jullie je daar in vinden? Zullen we dan beiden een nota maken waarin we dit adviseren? Onze minister is na 13 augustus weer terug van vakantie, dus vanaf dan weten we hoe hij er in staat.

Hoor graag van je!

Groet,

[5.1.2e]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ ([5.1.2e]@minvenj.nl)

Verzonden: dinsdag 31 juli 2018 11:48

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e])

CC: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ; [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: FW: Afspraak

Hoi [5.1.2e] en [5.1.2e],

Bij afwezigheid van [5.1.2e] en [5.1.2e], neem ik ivm onderstaand verzoek even de honneurs waar.

CLW wil dus een gesprek met onze minister. Aanleiding hiervoor is het stoppen van het onderzoek van het OM. Is bij jullie ook een dergelijk verzoek ontvangen?

Gelet op het feit dat ze het gesprek willen hebben over 'veilige en transparante afspraken', ben ik geneigd om dit verzoek van de CLW om een gesprek af te wijzen. De CLW heeft al (jaren) eerder met het OM een gesprek gevoerd, maar het OM wilde (uiteraard) geen afspraken met de CLW maken over welk handelen (strafrechtelijk) toelaatbaar is of niet. Daarvoor nogmaals met elkaar om de tafel te gaan zitten, lijkt in dat opzicht niet zinvol. De doelstellingen van de CLW zijn m.i. verder wel duidelijk, maar hun agenda om bij de bewindspersonen een platform te vragen houdt verband met het vraagstuk van Voltooid Leven en niet slechts met 'hulp bij zelfdoding'. Het kabinet zal daar verder geen initiatief in nemen, behalve dan het in jullie beleidsbrief aangekondigde onderzoek naar de doelgroep.

Hoe kijken jullie tegen het verzoek van CLW aan? Zo er al een gesprek zou moeten plaatsvinden, dan zou m.i. jullie minister er ook bij moeten zijn.

Ik hoor het graag, dan kan ik onze minister er op korte termijn over adviseren.

Gr [5.1.2e]

-----Oorspronkelijk [5.1.2e]
[5.1.2e] - BD/DJOA
Verzonden: maandag 30 juli 2018 17:05
Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: FW: Afspraak

Hoi [5.1.2e],

Zou jij over onderstaand verzoek advies uit willen brengen?

Groet,

[5.1.2e]

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: Secretariaat - Minister van Veiligheid en Justitie
Verzonden: maandag 30 juli 2018 16:57
Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA
Onderwerp: FW: Afspraak

Geachte heer [5.1.2e]

Graag advies ten behoeve van de minister.

Met dank & vriendelijke groet,

[5.1.2e] ([5.1.2e])
[5.1.2e]

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [5.1.2e]@laatstewil.nu ([5.1.2e]@laatstewil.nu)
Verzonden: maandag 30 juli 2018 12:18
Aan: Secretariaat - Minister van Veiligheid en Justitie
CC: [5.1.2e]
Onderwerp: Afspraak

Geachte minister Grapperhaus,

Graag maken wij met u een afspraak.
Onze afspraak op 23 maart met minister de Jonge werd afgezegd vanwege onderzoek door het OM. Nu het onderzoek door het OM is afgerond en er geen strafbare feiten zijn geconstateerd, gaan wij graag het gesprek aan.
Het ingrijpen van het OM heeft de grote behoefte aan een laatstewilmiddel niet verminderd, in tegendeel. De Coöperatie Laatste Wil heeft nog steeds tienduizenden leden en miljoenen sympathisanten.
Om velen de rust te geven dat zij zelf de regie hebben over hun eigen levenseinde, zijn veilige en transparante afspraken noodzakelijk. Het levenseinde te beperken tot de macht van de dokter is onwenselijk en ontoereikend.
Graag pakken wij de draad weer op en gaan met u in gesprek,

Met vriendelijke groet, mede namens [5.1.2e],
[5.1.2e]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

0150

To: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW[5.1.2e]@minjenv.nl
Cc: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ[5.1.2e]@minvenj.nl
From: [5.1.2e] - BD/DWJZ/JZW
Sent: Mon 8/20/2018 2:39:16 PM
Subject: Notitie verkenning afstoten beleidstaken medisch-ethische portefeuille DJOA.docx
Received: Mon 8/20/2018 2:39:16 PM
[Notitie verkenning afstoten beleidstaken medisch-ethische portefeuille DJOA.docx](#)

Ha [5.1.2e],

Zoals besproken hierbij de aangepaste notitie inzake afstoten beleidstaken medisch-ethische portefeuille. Helaas niet in format nota, de sjablonen deden het niet. Nou ja, de inhoud is toch belangrijker dan de vorm. 😊

Gr [5.1.2e]

Woerden, 28 augustus 2018

Geachte Minister Grapperhaus,

Een grote meerderheid van de bevolking wil kunnen beschikken over het eigen leven én eigen sterven. Een enquête van de NRC (2016) liet bijvoorbeeld zien dat 63% van de Nederlandse bevolking voorstander is van een zelfgekozen dood zonder tussenkomst van een arts. Uit een panel onderzoek van televisierubriek EenVandaag (2017) bleek dat 44% van de bevolking en twee derde van de mensen van 65 jaar of ouder vinden dat een laatstewilmiddel beschikbaar moet komen.

In 2017 heeft de Cooperatie Laatste Wil (CLW) een laatstewilmiddel gevonden dat humaan is en legaal verkrijgbaar. Misschien niet zo goed als barbituraten die artsen gebruiken bij hulp bij zelfdoding, maar om veel redenen veruit te verkiezen boven het springen voor een trein of van een flat.

De CLW heeft de naam van genoemd laatstewilmiddel (het zogenaamd "Middel X") niet bekend gemaakt. De belangrijkste reden daarvoor is dat Middel X in het algemeen alleen verkrijgbaar is in hoeveelheden van een kilo of meer, terwijl gebruik van twee gram voldoende is om het leven te beëindigen. Bovendien vindt de CLW dat een dergelijk middel alleen beschikbaar moet zijn met waarborgen voor derden. De CLW vindt dat het middel zodanig moet worden bewaard dat iemand anders dan de eigenaar daar niet zomaar bij kan komen (bijvoorbeeld door een gepersonaliseerd kluisje) en dat het middel niet zomaar in de thee kan worden gedaan (bijvoorbeeld door een kleurstof aan het middel toe te voegen).

Omwille van de veiligheid heeft de CLW er voor gekozen om de naam van "Middel X" ook niet aan haar leden bekend te maken. In plaats daarvan organiseerde de CLW inkoopgroepen waarin leden gezamenlijk een zodanige hoeveelheid van het middel zouden aanschaffen, dat ieder lid voor eigen gebruik voldoende zou hebben.

Deze keuze werd door het Openbaar Ministerie met veel geweld – onderzoek naar de mogelijkheid om de CLW als een criminele organisatie te verbieden – de kop in gedrukt. Hoewel het OM het onderzoek inmiddels heeft stopgezet, betreuren wij het dat niet eerst met de CLW in gesprek werd gegaan over de balans tussen het legitieme doel dat ieder lid over een legaal laatstewilmiddel kan beschikken en de zorg voor de veiligheid voor derden.

Inmiddels is de naam van "Middel X" door anderen bekend gemaakt. Dat was nauwelijks te vermijden. Er zijn leden die het middel in hoeveelheden van een kilo hebben aangeschaft en die ons nu vragen wat zij het beste met de resterende 998 gram kunnen doen. Het zijn verantwoordelijke mensen die het restant niet door de wc willen spoelen of bij het huisvuil willen zetten. Gezien het optreden van het OM kunnen wij niet anders dan de vraag naar u doorschuiven. Dus geachte Minister: wat moeten wij in deze gevallen zeggen tegen onze leden? Dat vernemen wij graag van u. Wij gaan daarover graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet, mede namens

5.1.2e

.

5.	5.1.2e
----	--------

To: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [redacted] 5.1.2e @minjenv.nl]
Cc: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ [redacted] 5.1.2e @minvenj.nl]
From: [redacted] 5.1.2e - BD/DWJZ/JZW
Sent: Wed 8/29/2018 9:35:44 AM
Subject: RE: AGENDA-overleg> wachten op advies DJOA [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e > [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e (De Coöperatie Laatste Wil)
Received: Wed 8/29/2018 9:35:44 AM

Dat denk ik niet. Maar secretariaat wil gewoon weten of dit verzoek is opgepakt. Dan kun je laten weten dat er een advies bij Protocol ligt. Misschien even met [redacted] 5.1.2e schakelen?

Gr [redacted] 5.1.2e

Van: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 11:18

Aan: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: AGENDA-overleg> wachten op advies DJOA [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e > [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e (De Coöperatie Laatste Wil)

Oké, zal ik morgen gelijk doen. Praktische vraag: wie verstuurt dan de reactie naar de CLW? Gaat dat ook via het secretariaat van de minister?

Met vriendelijke groet,

mr. [redacted] [redacted] 5.1.2e
[redacted] 5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden
Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N19
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag T 070 370 61 34

T [redacted] 5.1.2e
[redacted] 5.1.2e @minvenj.nl
www.rijksoverheid.nl/venj

Woensdag afwezig

Van: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ <[redacted] 5.1.2e @minvenj.nl>

Datum: woensdag 29 aug. 2018 10:37 AM

Aan: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ <[redacted] 5.1.2e @minvenj.nl>, [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ <[redacted] 5.1.2e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: AGENDA-overleg> wachten op advies DJOA [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e > [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e (De Coöperatie Laatste Wil)

OK maar wel handig om dit ook even aan het secretariaat van de minister te melden, want zij hebben nog niks van ons gehoord.

Gr [redacted] 5.1.2e

Van: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: woensdag 29 augustus 2018 10:02

Aan: [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ; [redacted] 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: AGENDA-overleg> wachten op advies DJOA [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e > [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e (De Coöperatie Laatste Wil)

Het advies zit al even in de lijn. Het ligt nu denk ik bij Protocol.

Met vriendelijke groet,

mr. [redacted] [redacted] 5.1.2e
[redacted] 5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving

T 5.1.2e
5.1.2e@minvenj.nl
www.rijksoverheid.nl/venj

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ <5.1.2e@minvenj.nl>
Datum: woensdag 29 aug. 2018 9:16 AM
Aan: 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ <5.1.2e@minvenj.nl>, 5.1.2e - BD/DJOA/JBOZ
<5.1.2e@minvenj.nl>
Onderwerp: FW: AGENDA-overleg> wachten op advies DJOA 5.1.2e 5.1.2e > 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (De Coöperatie
Laatste Wil)
Dames,
Inmiddels is het onderstaande verzoek van de CLW op 5.1.2e overgegaan. Kunnen jullie zorgen voor
terugkoppeling aan secretariaat minister?
Gr 5.1.2e

Duplicaat

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5. 5.1.2e

5.1.2e

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ ([5.1.2e]@minvenj.nl)
From: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Sent: Fri 3/1/2019 8:48:45 AM
Subject: RE: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen
Received: Fri 3/1/2019 8:48:46 AM

[http://portal.rp.rijksweb.nl/irj/portal/?NavigationTarget=HLPFS://cisrijksportaal/cisorganisatie/cisvws_2/cisdirector
aatgeneraalvolksgezondheidddgv/cisdirectiepubliekegezondheidpg/cisoverdirectiepg](http://portal.rp.rijksweb.nl/irj/portal/?NavigationTarget=HLPFS://cisrijksportaal/cisorganisatie/cisvws_2/cisdirector
aatgeneraalvolksgezondheidddgv/cisdirectiepubliekegezondheidpg/cisoverdirectiepg)

Dit heb ik van Rijksportaal. Ik vermoed dat je iemand moet hebben van de directie PG. [5.1.2e] en [5.1.2e] vallen volgens mij ook onder deze directie, dus ik zou hen even bellen om na te gaan wie hier zich mee bezig houdt.

Groet,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Verzonden: vrijdag 1 maart 2019 9:43

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: RE: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Hoi!

Wie van VWS zal hierover gaan, denk je? Of zal ik het gewoon naar een van onze contactpersonen doorsturen met de vraag het te zenden aan de juiste collega?

Groet,

[5.1.2e]

Van: DJOA.CBZ

Verzonden: vrijdag 1 maart 2019 9:36

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: FW: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Ha [5.1.2e],

Zou jij na je vakantie eens bij VWS willen informeren wat ze hiermee gaan doen?

Alvast dank!

Met vriendelijke groet,

mr. [5.1.2e]
[5.1.2e]

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving

Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Afdeling Juridische, Bestuurlijke en Operationele Zaken

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N19

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag T 070 370 61 34

T [5.1.2e]

[5.1.2e]@minvenj.nl

www.rijksoverheid.nl/venj

Woensdag afwezig

Van: [5.1.2e] ([5.1.2e]@om.nl)

Verzonden: donderdag 28 februari 2019 17:38

Aan: DJOA.CBZ

CC: [5.1.2e] [5.1.2e]

Onderwerp: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Beste [5.1.2e] of anderen,

Vanochtend was nl. in diverse media (o.a. <https://www.telegraaf.nl/nieuws/3206926/webmedicijn-baart-zorgen>) een bericht over het onderzoek van de consumentenbond (zie

<https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/tests/medicijn/online-medicijnen-kopen.pdf>) naar het bestellen van geneesmiddelen op internet. De Consumentenbond heeft hierover ook een brief met de uitkomsten van het onderzoek aan de Minister voor Medische Zaken en Sport gezonden, zie pdf. In het artikel van de Consumentenbond staat "[d]aarom hebben we de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en het openbaar ministerie vooraf geïnformeerd over ons onderzoek."

Deze zin behoeft enige nuancering. [5.1.2i]

[5.1.2i]

Leek me goed dit alvast mee te geven mocht Bruins bij jullie minister op de lijn komen daarover.

Groet,

[5.1.2e]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

• 10:01

Dag Paul,

Wat is stand van zaken met betrekking tot bovenstaande? De urgentie is hoog, de signalen die ik krijg ervaar ik als zeer verontrustend. Ik heb hier ook met 113 over gesproken, ook zij maken zich grote zorgen hierover.

Toegankelijkheid van middelen is een van de belangrijkste risicofactoren en daarmee is vermindering/beperking van beschikbaarheid van middelen een preventiemaatregel die zich wereldwijd bewezen heeft als effectief. Zie oa meest recente en gerenommeerde overzicht van 5.1.2e en collega's over effectieve suïcidepreventie. Ik ben graag bereid eea verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Schrijf een bericht of voeg een bestand toe

Verzenden

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk

Datum 11 maart 2019
Betreft Reactie op commissiebrief inzake het onderzoek van de
Consumentenbond naar online bestellen geneesmiddelen

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Den Haag,

Op 28 februari 2019 heeft de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport mij verzocht om te reageren op het onderzoek van de Consumentenbond van 26 februari 2019 inzake het bestellen van geneesmiddelen via het internet.

In zijn onderzoek van 26 februari 2019 concludeert de Consumentenbond dat er via verschillende online aanbieders receptplichtige geneesmiddelen (UR) te koop worden aangeboden. Kopers hoeven hierbij geen recept van hun arts te overhandigen. Uit het onderzoek bleek dat de producten bijna altijd conform bestelling werden afgeleverd en dat de producten daadwerkelijk de werkzame stoffen bevatten die erin zouden moeten zitten. De Consumentenbond waarschuwt dat deze gang van zaken verschillende gezondheidsrisico's met zich meebrengt.

De bevindingen van de Consumentenbond sluiten aan bij eerdere onderzoeken die mij bekend zijn.¹ Het feit dat Nederlandse patiënten online receptplichtige geneesmiddelen kunnen bestellen zonder tussenkomst van een arts en apotheker vind ik zorgelijk en onwenselijk. De controle op gevaarlijke interacties met andere geneesmiddelen wordt hiermee bemoeilijkt. Daarnaast kunnen (vervalste) geneesmiddelen naast de werkzame stof ook andere (schadelijke) stoffen bevatten.

Het te koop aanbieden van receptplichtige geneesmiddelen is alleen toegestaan aan apothekhoudenden. Het te koop aanbieden van geneesmiddelen zonder handelsvergunning is in Nederland verboden. Ook mogen Nederlandse voorschrijvers geen recepten uitschrijven aan personen die de voorschrijver nog nooit persoonlijk heeft ontmoet, die de voorschrijver niet kent of van wie de voorschrijver de medicatiehistorie niet beschikbaar heeft. De Nederlandse wet is alleen van toepassing op activiteiten die op Nederlands grondgebied plaatsvinden.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op het (illegale) aanbod van geneesmiddelen op de Nederlandse markt en de activiteiten van Nederlandse zorgprofessionals. Bij overtredingen van de Geneesmiddelenwet kan de IGJ waarschuwen of een bestuurlijke boete opleggen. Een aantal overtredingen kunnen ook strafrechtelijk worden afgedaan. Hierover vindt altijd afstemming

¹ Zie onder andere Kamerbrief 'Stand van zaken brief vervalste geneesmiddelen' d.d. 5 april 2016.

plaats met het Openbaar Ministerie. De IGJ handelt bij het illegale aanbod van geneesmiddelen op basis van meldingen. Jaarlijks ontvangt de IGJ tientallen meldingen over illegale aanbieders. De IGJ doet in haar onderzoeken soms proefaankopen om vast te stellen of het product dat wordt aangeboden ook daadwerkelijk een geneesmiddel is.

Overige diensten
Kerndepartement
Trainees
Afdeling trainees

Om te kunnen optreden tegen een aanbieder is echter cruciaal dat de identiteit van de aanbieder achterhaald kan worden. In veel gevallen blijkt het achterhalen van de identiteit niet mogelijk of blijkt een aanbieder vanuit het buitenland te opereren. De IGJ kan dan zelf niet optreden. Ook tegen de onwenselijke constructie waar de Consumentenbond over rapporteert, waarbij een arts in het buitenland online een recept uitschrijft voor een Nederlandse patiënt, kan de IGJ niet optreden omdat de Nederlandse wet niet van toepassing is op artsen die vanuit het buitenland te werk gaan. De IGJ deelt in internationaal verband relevante informatie met buitenlandse opsporingsdiensten. Zo kan bekeken worden of een andere opsporingsdienst kan optreden tegen een aanbieder of zorgprofessional. Ook is de IGJ betrokken bij de jaarlijkse internationale actie Pangea. Doel van deze actie is om (op mondiaal niveau) aandacht te vragen voor de gezondheidsrisico's die het gebruik van illegale geneesmiddelen met zich meebrengen en om zoveel mogelijk potentieel gevaarlijke geneesmiddelen van de markt te halen. Naast de (vervalste) geneesmiddelen die vanuit het buitenland Nederlandse consumenten kunnen bereiken, is het ook mogelijk dat geneesmiddelen uit het Nederlandse reguliere kanaal in het illegale circuit terechtkomen. De IGJ houdt toezicht op verschillende Nederlandse actoren om de activiteiten in het reguliere kanaal te monitoren.

De aanpak van online aanbieders blijkt in de praktijk weerbarstig. Daarom is er in de afgelopen jaren ook veel aandacht geweest voor het informeren van consumenten. Zo zijn er twee publiekscampagnes gelanceerd, in 2010-2011 en 2016, door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) om bewustwording te creëren over het gevaar van het online bestellen van (vervalste) geneesmiddelen. Het op korte termijn nogmaals opzetten van een nieuwe publiekscampagne acht ik niet effectief. In opdracht van VWS is onderzoek gedaan naar het online bestellen van geneesmiddelen. Hieruit blijkt onder andere dat de groep die geneesmiddelen aanschaf via illegale aanbieders moeilijk te beïnvloeden is. Vaak zijn ze zich al bewust van de bijbehorende (gezondheids)risico's. Desondanks kiezen zij ervoor om de geneesmiddelen online te kopen.

Daarnaast zijn er als onderdeel van de Europese richtlijn 'vervalsingen' (2011/62/EU) maatregelen genomen. Zo is er op Europees niveau een logo ontwikkeld waaraan consumenten legale en betrouwbare online apotheken kunnen herkennen. Dit helpt consumenten bij het maken van veilige keuzes. Aanbieders in Nederland kunnen het logo aanvragen bij het CIBG en na goedkeuring mogen zij dit logo plaatsen op hun website. Wanneer een consument op het logo klikt, wordt deze doorverwezen naar de webpagina van het CIBG waarop de lijst met gecontroleerde aanbieders staat. Ook is het sinds 9 februari 2019 verplicht om receptgeneesmiddelen te voorzien van twee nieuwe veiligheidskenmerken: een unieke identificatiecode en een verzegeling zodat gecontroleerd kan worden of de verpakking ongeoorloofd is geopend. Deze veiligheidskenmerken moeten voorkomen dat vervalste geneesmiddelen terechtkomen in het legale circuit.

Ten slotte is er in opdracht van VWS door het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM) een module ontwikkeld om bewustwording te creëren bij artsen en apothekers. Het doel van deze module is om artsen en apothekers te helpen om de gezondheidsklachten te herkennen die mogelijk worden veroorzaakt door het gebruik van (vervalste) geneesmiddelen die zijn aangeschaft via illegale aanbieders.

Overige diensten
Kerndepartement
Trainees
Afdeling trainees

De meldingen over (vermoedelijke) vervalste geneesmiddelen worden door verschillende organisaties nauwlettend in de gaten gehouden en verzameld. Het RIVM legt de meldingen vast in rapporten en publiceert deze rapporten op haar website. De gegevens die volgden uit het onderzoek van de Consumentenbond, zijn inmiddels ook door de IGJ als melding ingenomen.

Ik hoop u middels deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

de minister voor Medische Zorg
en Sport,

Bruno Bruins

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ ([5.1.2e]@minvenj.nl)
From: [5.1.2e]
Sent: Mon 3/11/2019 8:07:41 AM
Subject: RE: Doorst: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen
Received: Mon 3/11/2019 8:07:48 AM

:)

Tot vanmiddag. Gr, [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Datum: 11 maart 2019 om 08:58:23 CET
Aan: [5.1.2e]
Onderwerp: RE: Doorst: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Hoi [5.1.2e],
Dank je voor het doorzenden van de mail. [5.2]

Groet,
[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] ([5.1.2e]@om.nl)

Verzonden: maandag 4 maart 2019 11:26

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ

Onderwerp: Doorst: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Ha [5.1.2e],
Ik denk dat hij jou bedoelt :)
Ik kan ook niets met zijn vraag eerlijk gezegd.

Gr,
[5.1.2e]

Van: [5.1.2e]
Datum: 4 maart 2019 om 11:18:33 CET
Aan: [5.1.2e] [5.1.2e]
Onderwerp: RE: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen
Omdat je aanhef aan mij begint met [5.1.2e] en ik [5.1.2e] heet en ik er geen vraag voor mij (OM) in zie. Groet, [5.1.2e]

Van: [5.1.2e] [5.1.2e]
Datum: 4 maart 2019 om 10:53:02 CET
Aan: [5.1.2e]
Onderwerp: RE: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Ja hoor, waarom niet?

Gr [5.1.2e]

Mr. [5] [5.1.2e]

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie

tel. [5.1.2e]

mob. [5.1.2e]

Vrijdag ben ik afwezig

Van: [5.1.2e]

Verzonden: maandag 4 maart 2019 10:52

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e]

Onderwerp: Antw: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Ha [5.1.2e],
Ik vermoed dat het niet je bedoeling was om mij te mailen toch?

Gr,
[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Datum: 4 maart 2019 om 10:48:42 CET

Aan: [5.1.2e] <[5.1.2e]@om.nl>

CC: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@igj.nl>, [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>, [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>, [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Onderwerp: FW: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Dag [5.1.2e],

We denken dat dit onderwerp voortouw is van onze Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ).

Weet niet bij wie dat daar precies zit; zie in email cc [5.1.2e] [5.1.2e].

[5.1.2e] kan jij dat nagaan en doorgeven?

Zie onder ook geel gearceerde

Gr [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Verzonden: maandag 4 maart 2019 08:37

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>; [5.1.2e] van [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Onderwerp: FW: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Kunnen jullie dit oppakken en aan [5.1.2e] en collega's doorgeven dat jullie dit doen.

Thnx

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Postbus 20350, 2500 EJ Den Haag

[5.1.2e] [5.1.2e]

Het nieuwe Donorregister, vanaf 1 juli 2020.
Kijk wat het voor jou betekent op donorregister.nl

Van: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Verzonden: maandag 4 maart 2019 07:57

Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ <[5.1.2e]@minvenj.nl>; [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

CC: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Onderwerp: RE: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Hoi [5.1.2e],

Dit ligt niet bij onze directie, maar waarschijnlijk bij de directie Geneesmiddelen en Medische Technologie. Ik heb [5.1.2e] in de cc gezet, hopelijk kan zij jullie verder helpen.

Groeten,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ <[5.1.2e]@minvenj.nl>

Verzonden: vrijdag 1 maart 2019 09:57

Aan: [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>; [5.1.2e] [5.1.2e] <[5.1.2e]@minvws.nl>

Onderwerp: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Hoi [5.1.2e] en [5.1.2e],

Zie het onderstaande bericht van het PaG. Ik weet niet of ik bij jullie aan het juiste adres ben. Zouden jullie anders de e-mail willen doorsturen naar de juiste collega? Graag wil ik namelijk informeren wat VWS met het onderstaande (eventueel) gaat doen.

Groet,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] <[5.1.2e]@om.nl>

Verzonden: donderdag 28 februari 2019 17:38

Aan: DJOA.CBZ

CC: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Onderwerp: Onderzoek consumentenbond / geneesmiddelen

Beste [5.1.2e] of anderen,

Vanochtend was nl. in diverse media (o.a. <https://www.telegraaf.nl/nieuws/3206926/webmedicijn-baart-zorgen>) een bericht over het onderzoek van de consumentenbond (zie

<https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/tests/medicijn/online-medicijnen-kopen.pdf>) naar het

bestellen van geneesmiddelen op internet. De Consumentenbond heeft hierover ook een brief met de uitkomsten van het onderzoek aan de Minister voor Medische Zaken en Sport gezonden, zie pdf. In het artikel van de Consumentenbond staat "[d]aarom hebben we de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en het openbaar ministerie vooraf geïnformeerd over ons onderzoek."

Deze zin behoeft enige nuancering. De Consumentenbond heeft de IGJ – en zij op hun beurt het OM – gevraagd om een vrijwaring voor hun onderzoek. Het OM heeft die toestemming niet gegeven en was verder ook niet op de hoogte van dit onderzoek.

Leek me goed dit alvast mee te geven mocht Bruins bij jullie minister op de lijn komen daarover.

Groet,

5.1.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u bestemd is. Als u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Openbaar Ministerie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Openbaar Ministerie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Netherlands Public Prosecution Service accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Netherlands Public Prosecution Service

To: [5.1.2e] ([5.1.2e]@om.nl)
From: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Sent: Mon 3/11/2019 3:31:54 PM
Subject: Verkoop euthanasieproducten via een website
Received: Mon 3/11/2019 3:31:54 PM
[Aanbiedingsbrief - over de verkoop van euthanasieproducten via een website def.docx](#)

Hoi [5.1.2e],

Dank voor het prettige overleg van vanmiddag!

Hierbij de mailwisseling over de website en in de bijlage de eerdere beantwoording van kamervragen over de website "sterf met waardigheid". Ik stuur je nog de screenshots door.

Groet,

[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

5.1.2e

To: [5.1.2e] [5.1.2e]@om.nl]
From: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Sent: Mon 3/11/2019 3:32:34 PM
Subject: FW: Graag in behandeling nemen
Received: Mon 3/11/2019 3:32:34 PM
[17d92b21-601e-4673-be53-3af35668337c.JPG](#)
[f67e20ee-3847-4d8d-a0f1-a18a897cc9a4.JPG](#)

En hierbij de screenshots.

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Verzonden: maandag 11 maart 2019 9:11
Aan: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ
Onderwerp: FW: Graag in behandeling nemen

Kun jij dit verder oppakken?

Groet,
[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Duplicaat

5.1	5.1.2e
5.1.2e	

5.1.2e

5.1.2e

To: [5.1.2e] - BD/DJOA/JBOZ([5.1.2e]@minvenj.nl)
From: [5.1.2e]
Sent: Mon 3/11/2019 3:50:12 PM
Subject: Antw: Graag in behandeling nemen
Received: Mon 3/11/2019 3:50:13 PM

Dank je [5.1.2e]. Leuk om kennis gemaakt te hebben met je. De OvJ heeft al gereageerd dat ze contact legt met IGJ. Ik houd je op de hoogte! Gr, [5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

Duplicaat

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

5.

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]

[5.1.2e]